

עיטורי ירושלים

ישיבת 'עטרת ירושלים'

ניסן תשע"ג | גליון מספר 79

המערכת:

ישיבת עטרת ירושלים

הגיא 51, ירושלים העתיקה
ת"ד 1076 ירושלים 91009

טל' 02-6284101

פקס' 02-6261528

כתובתנו באינטרנט:

www.ateret.org.il

עיצוב גרפי: סטודיו מלון 052-7203050

ב"ה ניסן תשע"ג

ידידים וידידות יקרים של ישיבתנו

פסח כשר ושמח

לכבוד חג הפסח ושירת הים אנו שמחים לשלוח לכם חוברת קטנה זו עם פירוש על פרק שירה, הכולל דברי אמונה ומוסר רבים, ומקוים שתמצאו בה שמחה וברכה.

ב"ה ישיבתנו מתקדמת משנה לשנה, כל שנה אנו רואים שתלמידינו נעשים יותר רציניים ושקדנים בלימוד תורה.

כבר מהשנים הראשונות של הישיבה, איננו הולכים מישיבה לישיבה לשכנע תלמידים לבוא דווקא אלינו, מעולם לא אמרנו שישיבתנו היא הטובה בעולם.

כל ישיבה ומאפיינה והיא מביאה ברכה לתלמידים המתאימים לה. ואכן תלמידים רבים בארצנו מכירים את ישיבתנו והם מעצמם פונים אליה כדי ללמוד בה. וב"ה צומחים יותר ויותר תלמידי חכמים רציניים החמושים בשלושה: קודם מידות טובות, אחר כך יראת השמים, ומעל כל אלה ידיעת הרבה תורה. בישיבה אין כפיה, הכל בנוי על אמון, וב"ה דרך זו מביאה ברכה. ואין צורך לומר שהרמ"ם מתמסרים בלב ונפש.

אם אתם מזדמנים לכותל, נשמח אם תרצו לבקר.

מרדכי בניטה

מנכ"ל

052-2587661

הרב שלמה אבינר

ראש הישיבה

052-3653082

© כל הזכויות שמורות

ניתן להשיג: ספריית חוה, בית-אל, 90631

טלפון: 02-9973-168

אתר: www.havabooks.co.il

פרק שירה פירוש

שלמה חיים הכהן אבינר

ירושלים תשע"ג

פתח דבר

מפרק שירה, שכל כך שגבה מעלתו,
הכולל שירת כל היקום,
משם אנו ניקח כיצד לעבוד
את אלוהינו.

שלמה חיים הכהן אבינר

פרק שירה

אמר רבי, כל העוסק בפרק שירה בעולם הזה, זוכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, ותלמודו מתקיים בידו, ונצול מיצר הרע, ומפגע רע, ומחבוט הקבר, ומדינה של גיהנם, ומחבלו של משיח, ומאריף ימים, וזוכה לימות המשיח ולחיי העולם הבא.

תניא אמר רבי אליעזר, כל האומר שירה זו בעולם הזה זוכה ואומרו לעולם הבא, שנאמר אז ישיר משה [שמות ט, א], שר לא נאמר אלא ישיר, מלמד שעתידי לומר (אותו) לעתיד לבא [ע"י סנהדרין צא ע"ב].

תניא רבי אליעזר הגדול אומר, כל העוסק בפרק שירה זה בכל יום, מעיד אני עליו שהוא בן העולם הבא, ונצול מפגע רע, ומיצר הרע, ומדין קשה, ומשטן, ומפל מיני משחית ומזיקין. גמור בכל לבבה ובכל נפשו לדעת דרכי, ולשמור דלתות היכלי ותורתו, ולשמור מצותי וחקי. נצור תורתו בלבבה ונגד עיניו תהיה יראתי. שמור פיהו ולשונה מכל חטא ואשמה, ואני אהיה עמו בכל מקום שתלה, ואלמדו שכל ובינה מפל דבר (ברכות י"א). והני יודע שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא בראו פי אם לכבודו, שנאמר (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו (אבות ו י"א).

אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ילקוט שמעוני סוף תהלים) על דוד מלך ישראל עליו השלום, בשעה שסיים ספר תהלים זחה דעתו עליו, ואמר לפני הקדוש ברוך הוא רבנו של עולם יש בריה שבראת בעולמו שאומרת שירות ותשבחות יותר

מִפְּנֵי. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִזְדַּמְנָה לוֹ צְפָרְדַּע אַחַת, וְאַמְרָה לוֹ דָּוִד
 אֶל תִּזְוַח דְּעִתָּךְ עָלַי, שָׂאֲנִי אוֹמֶרֶת שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת יוֹתֵר
 מִמֶּךָ, וְלֹא עוֹד אֶלָּא כָּל שִׁירָה שָׂאֲנִי אוֹמֶרֶת מִמְּשַׁלֵּת [אֲנִי]
 עָלַי שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים מְשָׁלִים, שְׁנֹאמֵר וַיִּדְבֵּר שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
 מְשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאַלְף (מלכים א ה יב). וְלֹא עוֹד אֶלָּא
 שָׂאֲנִי עוֹסֶקֶת בְּמִצְוָה גְדוֹלָה, וְזוֹ הִיא הַמִּצְוָה שָׂאֲנִי עוֹסֶקֶת
 בָּהּ, יֵשׁ בְּשִׁפְתַי הַיָּם מִיּוֹן אֶחָד שָׂאִין פְּרִנְסוֹתוֹ כִּי אִם מִן הַפְּיִים,
 וּבְשָׁעָה שֶׁהוּא רָעֵב נוֹטְלֵנִי וְאוֹכְלֵנִי. זֶה הִיא הַמִּצְוָה, לְקַיֵּם מָה
 שְׁנֹאמֵר אִם רָעֵב שֶׁנֶּאֱמַר הֶאֱכִילְהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ
 מַיִם, כִּי גִחְלִים אֶתָּה חֲתָה עַל רֹאשׁוֹ וְד' יִשְׁלָם לָךְ (משלי כה
 כא-כב), אֶל תִּקְרִי יִשְׁלָם לָךְ אֶלָּא יִשְׁלִימְנוּ לָךְ (סוכה נב א).

פרק ראשון

שְׁמַיִם אוֹמְרִים: הַשְּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יְדָיו מִגִּיד
 הַרְקִיעַ (תהלים יט ב).

אֶרֶץ אוֹמֶרֶת: (לְדָוִד מִזְמוֹר) לִיהוָה הָאֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ תִּבְּל וַיִּשְׁבֵּי
 בָּהּ (תהלים כד א). וְאוֹמֵר: מִכְּנֶפֶךָ הָאֶרֶץ זְמֵרֹת שְׁמַעְנוּ צְבִי לְצַדִּיק
 (וְאוֹמֵר רְזִי לִי רְזִי לִי אוֹי לִי בְּגָדִים בְּגָדוֹ וּבְגָד בּוֹגְדִים בְּגָדוֹ.
 ישעיה כד טז).

גֵּן עֵדֶן אוֹמֵר: עוֹרֵי צְפוֹן וּבוֹאֵי תִימֹן הִפִּיחֵי גְנִי יִזְלוּ בְּשִׁמְיוֹ,
 יְבֹא דוֹדֵי לְגַנּוֹ וַיֹּאכַל פְּרִי מִגְּדֵי (שיר השירים ד טז).

גִּיהֵנִם אוֹמֵר: כִּי הַשְּׁבִיעַ נִפְּשׁ שִׁקְקָה וְנִפְּשׁ רָעָבָה מִלֵּא טוֹב
 (תהלים קז ט).

מְדַבֵּר אוֹמֵר: יִשְׁשׁוּם מְדַבֵּר וְצִיָּה וְתַגֵּל עֶרְבָה וְתַפְרַח
כַּחבְצָלָת (ישעיה לה א).

שְׂדוֹת אוֹמְרִים: ד' בְּחֻמָּה יָסַד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה
(משלי ג ט).

מִיָּם אוֹמְרִים: לְקוֹל תִּתְּנוּ הַמּוֹן מִיָּם בְּשָׁמַיִם וַיַּעַל נְשָׂאִים
מִקְצֵה אֶרֶץ (בְּרָקִים לְמֹטֵר עֲשֵׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ מֵאֲצֻרְתָּיו. ירמיה
נא טז).

יָמִים אוֹמְרִים: מִקְלוֹת מִיָּם רַבִּים אֲדִירִים מְשֻׁבְּרֵי יָם אֲדִיר
בְּמָרוֹם ד' (תהלים צג ד).

נְהָרוֹת אוֹמְרִים: נְהָרוֹת יִמְחָאוּ כִּי יַחַד הָרִים יִרְנְנוּ (תהלים צח ח).
מֵעֵינֹת אוֹמְרִים: וְשָׁרִים כְּחֻלָּלִים כָּל מֵעֵינֵי בָּהּ (תהלים פז ז).

פרק שני

יוֹם אוֹמֵר: יוֹם לְיוֹם יִבְיַע אֹמֵר וְלַיְלָה לְלַיְלָה יַחְוֶה דַּעַת (תהלים יט ג).

לַיְלָה אוֹמֵר: לְהַגִּיד בַּבֶּקֶר חֶסֶדְךָ וְאַמוּנָתְךָ בְּלֵילוֹת (תהלים צב ג).

שָׁמֶשׁ אוֹמֵר: שָׁמֶשׁ יָרַח עֵמֶד זְבֻלָּה לְאוֹר חֲצִיךָ יִהְיֶכּוּ לְנֹגֶה
בְּרַךְ חֲנִיטְךָ (חבקוק ג יא).

יָרַח אוֹמֵר: עֲשֵׂה יָרַח לְמוֹעֲדִים שָׁמֶשׁ יִדַּע מְבוֹאוֹ (תהלים קד יט).

כּוֹכְבֵי אוֹמְרִים: אֲתָה הוּא ד' לְבִדְךָ אֲתָה עֲשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם
שָׁמַיִם הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם הָאֶרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל

אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כָּלֶם וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מְשִׁתְּחֻוּיִם
(נחמיה ט ו).

עֲבִים אוֹמְרִים: יִשֶׁת הַשֶּׁף סִתְרוּ סְבִיבוֹתָיו סָכְתוּ חֲשֻׁכַת מַיִם
עֲבִי שְׁחָקִים (תהלים יח יב).

עֲנֵנֵי כְבוֹד אוֹמְרִים: אֵף בְּרִי גִטְרִיחַ עָב יִפְיֵץ עֲנַן אוֹרוֹ (איוב לז יא).

רוּחַ אוֹמֵר: אִמַר לְצַפּוֹן תָּנִי וּלְתִימָן אֵל תִּכְלָאֵי הִבִּיאֵי בְנֵי
מִרְחֹק וּבְנוֹתֵי מִקְצֵה הָאָרֶץ (ישעיה מג ו).

בְּרָקִים אוֹמְרִים: (מַעֲלֵה נְשָׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ) בְּרָקִים לְמַטָּר
עֲשֵׂה מוֹצֵא רוּחַ מְאוֹצְרוֹתָיו (תהלים קלה ז).

טל אוֹמֵר: אֵהְיָה כֶּטֶל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כְּשׁוֹשַׁנָּה וְיָף שְׁרָשָׁיו
כְּלָבָנוֹן (הושע יד ו).

גְּשָׁמִים אוֹמְרִים: גְּשֵׁם נְדָבוֹת תָּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלָתְךָ וְנִלְאָה
אֶתְּךָ כּוֹנֵנְתָהּ (תהלים סח י).

פרק שלישי

אֵילָנוֹת שִׁבְשֻׁדָּה אוֹמְרִים: אִזְ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנֵי ד' כִּי בָא
לְשָׁפוֹט אֶת הָאָרֶץ (ד"ה א טז לג).

גֶּפֶן אוֹמֵר: כֹּה אִמַר ד' כֶּאֱשֶׁר יִמְצָא הַתִּירוֹשׁ בְּאֶשְׁכּוֹל וְאָמַר
אֵל תִּשְׁחִיתֵהוּ כִּי בִרְכָה בּוֹ כִּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבָדֵי לְבַלְתִּי
הַשְּׁחִית הַכֹּל (ישעיה סח ח).

תֵּאָנָה אוֹמְרָת: נֹצֵר תֵּאָנָה יֹאכַל פְּרִיָּה (וְשִׁמְרֵ אֲדָנָיו יִכְבֹּד)
(משלי כז יח).

רְמוֹן אוֹמֵר: כְּפֹלַח הַרְמוֹן רִקְתָּהּ מִבְּעַד לְצִמְתָּהּ (שיר השירים ו ז).

תָּמָר אוֹמֵר: צְדִיק פִּתְמוֹר יִפְרַח כְּאֶרֶז בַּלְבָּנוֹן יִשְׁגָּה (תהלים צב ג).

תַּפּוּחַ אוֹמֵר: פְּתוּחַ בַּעֲצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדֵי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלוֹ
חִמְדָּתִי וַיִּשְׁבְּתִי וּפְרִיּוֹ מֵתוֹק לְחִפִּי (שיר השירים ב ג).

שְׁבֹלֶת חֲטִים אוֹמְרָת: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרְאתִיהָ ד'
(תהלים קל א).

שְׁבֹלֶת שְׁעוּרִים אוֹמְרָת: תִּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי ד' יִשְׁפֹּף
שִׁיחוֹ (תהלים קב א).

שָׂאֵר הַשְּׁבָלִים אוֹמְרִים: לְבָשׁוּ כָרִים הַצֵּאֵן וַעֲמָקִים יַעֲטֹפוּ בָר
יִתְרוּעְעוּ אֶף יִשְׁירוּ (תהלים סה יד).

יִרְקוֹת שְׁבִשְׁדָּה אוֹמְרִים: תִּלְמִיָּהּ בְּנֵה נַחַת גְּדוּדָהּ בְּרִבֵּי־בֵים
תִּמְלֹגְגָנָה צְמֹחָה תִּבְרַךְ (תהלים סה יא).

דְּשָׂאִים אוֹמְרִים: יְהִי כְבוֹד ד' לְעוֹלָם יִשְׁמַח ד' בְּמַעֲשָׂיו (תהלים קד לא).

פרק רביעי

תְּרַנְנָגוּל אוֹמֵר: בְּשִׁעָה שְׁבָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶצֶל הַצְּדִיקִים
בְּגַן עֵדֶן זוֹלָפִים כָּל אֵילָנֵי גֶן עֵדֶן בְּשָׂמִים וּמְרַנְנֵין וּמְשַׁבְּחִים
וְאֵז גַּם הוּא מִתְעוֹרֵר וּמְשַׁבֵּחַ:

בְּקוֹל רֵאשׁוֹן אוֹמֵר: שָׂאוּ שְׁעָרִים רֵאשִׁיכֶם וְהִנְשְׂאוּ פִתְחֵי
 עוֹלָם וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד ד' עֲזֹז וְגִבּוֹר ד'
 גִּבּוֹר מִלְחָמָה (תהלים כד ז-ח).

בְּקוֹל שְׁנֵי אוֹמֵר: שָׂאוּ שְׁעָרִים רֵאשִׁיכֶם וּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם
 וַיָּבֹא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד ד' צָבָאוֹת הוּא
 מֶלֶךְ הַכְּבוֹד סָלָה (תהלים כד ט-י).

בְּקוֹל שְׁלִישִׁי אוֹמֵר: עֲמְדוּ צְדִיקִים וְעִסְקוּ בַתּוֹרָה כְּדִי
 שְׂיִהְיֶה שְׁכַרְכֶם כְּפוֹל לְעוֹלָם הַבָּא.

בְּקוֹל רְבִיעִי אוֹמֵר: לִישׁוּעָתְךָ קוֹיֵתִי ד' (בראשית מט יח).

בְּקוֹל חֲמִישִׁי אוֹמֵר: עַד מָתִי עֲצַל תִּשְׁכַּב מָתִי תִקּוּם מִשְׁנַתְּךָ
 (משלי ו ט).

בְּקוֹל שֵׁשִׁי אוֹמֵר: אֵל תִּתְּאָהֵב שְׁנָה פֶן תִּנְרָשׁ פִּקַּח עֵינֶיךָ
 שִׁבַּע לָחֶם (משלי כ יג).

בְּקוֹל שְׁבִיעִי אוֹמֵר: יַעַת לַעֲשׂוֹת לַד' הִפְרוּ תוֹרָתְךָ (תהלים
 קיט קכו).

תִּרְנַגְלַת מִשְׁבַּחַת וְאוֹמְרַת: נִתֵן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר פִּי לְעוֹלָם
 חֲסִדוֹ (תהלים קלו כה).

יִזְנָה אוֹמְרַת: כִּסּוּס עֲגוּר פֶן אֲצַפְצַף אֶהְגֶּה כִּיִּזְנָה דָלוּ עֵינַי
 לְמָרוֹם אֲדַנִּי עֲשִׂקָה לִי עֲרִבְנִי (ישעיה לח יד). אוֹמְרַת יִזְנָה
 לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, יְהִיוּ מְזוֹנוֹתַי
 מְרוּרִים כְּזֵית בִּינְדָה, וְאֵל יְהִיוּ מְתוֹקִים כְּדָבֶשׁ עַל יְדֵי בָשָׂר
 וְדָם (עירובין יח ב).

נִשֶׁר אֹמֵר: וְאַתָּה ד' אֱלֹהִים צָבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִקְיָצָה
לְפָקֶד כָּל הַגּוֹיִם אֶל תַּחַן כָּל בְּגִדֵי אָנֹן סָלָה (תהלים נט ו).

עָגוּר אֹמֵר: הוֹדוּ לַד' בְּכִנּוֹר בְּנִבְל עֲשׂוֹר זְמָרוּ לוֹ (תהלים לג ב).

צָפֹר אֹמֵר: גַּם צָפֹר מִצָּאָה בֵּית וּדְרוֹר קֹן לָהּ אֲשֶׁר שָׁתָה
אֶפְרָחֶיהָ אֶת מְזִבְחוֹתֶיהָ ד' צָבָאוֹת מִלְכֵי וְאֱלֹהֵי (תהלים פד ד).

סִנּוּגִית אֹמְרָת: לְמַעַן יִזְמְרָה כְבוֹד וְלֹא יִדָּם ד' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם
אוֹדְךָ (תהלים ל יג).

טְסִית אֹמְרָת: עֲזָרֵי מַעַם ד' עֲשֵׂה שְׂמִיָּם וְאָרְץ (תהילים קכא ב).

צִיָּה אֹמְרָת: אוֹר זָרַע לְצַדִּיק וְלִישְׁרֵי לֵב שְׂמִיָּחָה (תהלים צז ב).

רְצִיפֵי (נ"א אוֹנְכֵי) אֹמֵר: נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֵר אֱלֹהֵיכֶם
(ישעיה מ א).

חֲסִידָה אֹמְרָת: דָּבְרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מְלֹאָה
צָבָאָה כִּי נִרְצָה עוֹנָה כִּי לְקַחְהָ מִיַּד ד' כְּפָלִים בְּכָל חַטָּאתֶיהָ
(ישעיה מ ב).

עוֹרֵב אֹמֵר: מִי זָכִין לְעֵרֵב צִידוֹ כִּי יִלְדוּ אֶל אֵל יִשְׁעוּ (יתעו)
לְבָלִי אֶכֶל (איוב לח מא).

זְרָזִיר אֹמֵר: וְנוֹדַע בְּגוֹיִם זָרָעִם וְצֹאֲצֹאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים כָּל
רְאִיָּהֶם יְכִירוּם כִּי הֵם זָרַע בְּרַךְ ד' (ישעיה סא ט).

אָנֹן שְׂבִיבִית אֹמְרָת: הוֹדוּ לַד' קִרְאוּ בְשִׁמּוֹ הוֹדִיעוּ
בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זְמָרוּ לוֹ שִׁיחוּ בְכָל נְפֻלְאוֹתָיו
(תהלים קה א-ב).

אִנּוּ הַבַּר הַמְשׁוּטָט בַּמִּדְבָּר כְּשֵׁרוּאָה אֶת יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים
 בַּתּוֹרָה אוֹמְרֵת: קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר פִּנּוּ דְרָךְ ד' יִשְׂרָוּ בְּעַרְבָּה
 מִסְלָה לְאֱלֹהֵינוּ (ישעיה מ ג). וְעַל מְצִיאוֹת מְזוֹנוֹתֶיהָ בַּמִּדְבָּר
 אוֹמְרֵת: (כֹּה אָמַר ד') אָרוּר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם (וְשֵׁם
 בְּשֵׁר זָרְעוֹ וּמִן ד' יָסוּר לְבוֹ) (ירמיה יז ה). בְּרוּךְ הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח
 בַּד' וְהָיָה ד' מְבֹטָחוֹ (ירמיה יז ז).

פְּרוּגִיּוֹת אוֹמְרִים: בְּטַחוּ בַּד' עַד־י עַד־י עַד־י כִּי בְּיַה ד' צוּר עוֹלָמִים
 (ישעיה כו ד).

רְחֻמָּה אוֹמְרֵת: אֲשַׁרְקָה לָהֶם וְאֶקְבָּצֵם כִּי פְדִיתִים וְרָבוּ כְּמוֹ
 רָבוּ (זכריה י ח).

צַפְרַת כְּרָמִים אוֹמְרֵת: (שִׁיר לַמַּעֲלוֹת) אֲשָׂא עֵינַי אֶל הַהָרִים
 מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי (תהלים קכא א).

חֶסֶל אוֹמֵר: ד' אֱלֹהֵי אֲתָה אַרְוִמְךָ אוֹדָה שְׁמֶךָ כִּי עָשִׂיתָ
 פְּלֵא עֲצוֹת מְרַחֵק אֱמוּנָה אִמֵּן (ישעיה כה א).

שְׁמִמִּית אוֹמְרֵת: הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמֵע הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי
 תְרוּעָה (תהלים קנ ה).

זְבוּב אוֹמֵר: בְּשִׁעָה שְׂאִין יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה קוֹל אִמֵּר
 קָרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָּל הַבְּשָׁר חָצִיר וְכָל חֶסֶדּוֹ כְּצִיץ
 הַשָּׂדֶה (ישעיה מ ו). יָבֵשׁ חָצִיר נִבֵּל צִיץ וּדְבַר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם
 לְעוֹלָם (ישעיה מ ח). בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחֵק
 וְלִקְרוֹב אָמַר ד' וּרְפָאתָיו (ישעיה נז יט).

תַּנְיִנִים אוֹמְרִים: הִלְלוּ אֶת ד' מִן הָאָרֶץ תַּנְיִנִים וְכָל תַּהֲמוֹת
 (תהלים קמח ז).

לְיִתֶן אֹמְרִים: הוֹדוּ לַד' כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ (תהלים קלו א).
 דְּגִים אֹמְרִים: קוֹל ד' עַל הַמַּיִם אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים ד' עַל מַיִם
 רְבִים (תהלים כט ג).
 צִפְרָדַע אֹמְרֶת: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד (יומא פ"ג מ"ח).

פרק חמישי

בְּהֵמָה דְקָה טְהוֹרָה אֹמְרֶת: מִי כְמוֹכָה בְּאֵלֶם ד' מִי כְמוֹכָה
 נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ נוֹרָא תַהֲלֵת עֲשֵׂה פְלֵא (שמות טו יא).
 בְּהֵמָה גְסָה טְהוֹרָה אֹמְרֶת: הַרְנִינוּ לְאֱלֹהִים עוֹזְנֵנו הַרְעִנו
 לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב (תהלים פא ב).
 בְּהֵמָה דְקָה טְמֵאָה אֹמְרֶת: הִיטִיבָה ד' לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים
 בְּלְבוֹתָם (תהלים קכה ד).
 בְּהֵמָה גְסָה טְמֵאָה אֹמְרֶת: יְגִיעַ כְּפִיָּה כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרִיָּה וְטוֹב
 לָךְ (תהלים קכח ב).
 גְּמֹל אֹמֵר: (וְאַתָּה תִנְבֵּא אֲלֵיהֶם אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
 וְאֹמְרֶת אֲלֵיהֶם) ד' מְמָרוֹם יִשְׂאָג וּמְמַעוֹן קִדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ
 שִׁאָג יִשְׂאָג עַל נוֹהוּ (הִידָד פְּדַרְכִּים יַעֲנֶה אֵל כָּל יִשְׁבֵי הָאָרֶץ)
 (ירמיה כה ל).
 סוֹס אֹמֵר: הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֵל יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שְׂפָחָה
 אֵל יַד גְּבֻרָתָהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֵל ד' אֱלֹהֵינוּ עַד שִׁיחַנְנוּ (תהילים קכג ב).

פָּרַד אֹמֵר: יוֹדוּהָ ד' כָּל מַלְכֵי אֶרֶץ פִּי שָׁמְעוּ אִמְרֵי פִיָּה
(תהלים קלח ד).

חֲמוֹר אֹמֵר: לָהֶ ד' הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצְחָה וְהַהוֹד
כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאֶרֶץ לָהֶ ד' הַמְּמֹלְכָה וְהַמְּתַנַּשֵּׂא לְכָל לְרֹאשׁ
(דה"א כט יא).

שׁוֹר אֹמֵר: אֶזְ יִשְׁרֵי מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת
לְד' וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֵר אֲשִׁירָהּ לְד' כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וּרְכָבוֹ רָמָה
בְּיָם (שמות טו א).

חִיּוֹת הַשָּׂדֶה אֹמְרִים: בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב (ברכות פ"ט מ"א).

צְבִי אֹמֵר: וַאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָה וְאַרְנֹן לְבַקֵּר חֶסֶדְךָ כִּי הֵייתָ מְשֻׁבָּב
לִי וּמְנוּס בַּיּוֹם צָר לִי (תהלים נט ז).

פִּיל אֹמֵר: מָה גְדֹלוֹ מֵעֲשִׂיָּה ד' מֵאֵד עֲמָקוֹ מִחֻשְׁבֹּתֶיהָ
(תהלים צב ו).

אַרְיֵה אֹמֵר: ד' כְּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת יְעִיר קִנְיָהּ יָרִיעַ
אֶף יִצְרִיחַ עַל אִבְיָיו יִתְגַּבֵּר (ישעיה מב יג).

דוֹב אֹמֵר: יִשְׂאוּ מִדְּבַר וְעָרְיוּ חֲצִרִים תִּשְׁבֵּב קֶדֶר יָרוֹנוּ יִשְׁבִּי
סָלַע מִרֹאשׁ הָרִים יִצְּחוּ: יִשְׁימוּ לְד' כְּבוֹד וּתְהַלְתוּ בְּאֵיִם
יִגְיִדוּ (ישעיה מב יא-יב).

זָאֵב אֹמֵר: עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל
שְׁלָמָה עַל כָּל אֲבֹדָה אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים
יָבֵא דְבַר שְׁנִיָּהם אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנִים לְרַעְוָה
(שמות כב ח).

שׁוֹעֵל אוֹמֵר: הוּי בְּנֵה בֵּיתוֹ בְּלֹא צְדָק וְעֲלִיּוֹתָיו בְּלֹא מִשְׁפָּט
בְּרָעוּהוּ יַעֲבֹד חַנּוּם וּפְעָלוֹ לֹא יִתֵּן לוֹ (ירמיה כב יג).

זְרָזִיר אוֹמֵר: רְנַנּוּ צְדִיקִים בְּד' לִישָׁרִים נְאֻה תְּהִלָּה
(תהלים לג א).

חֲתוּל אוֹמֵר: אֲרֻדוּף אוֹיְבֵי וְאַשִּׁיגֶם וְלֹא אָשׁוּב עַד פְּלוֹתֶם
(תהלים יח לח).

פרק ששי

שָׂרְצִים אוֹמְרִים: יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֲשׂוֹי בְּנֵי צִיּוֹן יִגִּילוּ
בְּמִלְכָּם (תהלים קמט ב).

אֱלִים שִׁבְשָׂרְצִים אוֹמְרִים: אֲשַׁתָּה כְּגִפֶּן פְּרִיָּה בְּיִרְכָּתִי
בִּיתָהּ בְּנִיָּה פְּשִׁתְּלִי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנָהּ (תהלים קכח ג).

נְחֹשׁ אוֹמֵר: סוֹמֵךְ ד' לְכֹל הַנִּפְלִים וְזוֹקֵף לְכֹל הַכְּפוּפִים
(תהלים קמה יד).

עֲקָרָב אוֹמֵר: טוֹב ד' לְכֹל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו (תהלים קמה ט).

שְׁבָלוֹל אוֹמֵר: כְּמוֹ שְׁבָלוֹל תִּמְסַ יְהִלֵּךְ גִּפְּלֵ אִשָּׁת בַּל חָזוּ
שְׁמִשׁ (תהלים נח ט).

נְמֻלָּה אוֹמְרֵת: לֵךְ אֵל נְמֻלָּה עֲצֵל רְאֵה דְרָכֶיךָ וַחֲכָם (משלי ו י).

עֲכָבָר אוֹמֵר: וְאַתָּה צְדִיק עַל כָּל הַבָּא עָלֶי כִּי אֶמָּת עֲשִׂיתָ
(תהלים קלז כה).

וְאֲנִי הִרְשָׁעֵתִי (ע"י נחמיה ט לג).

חֲלָדָה אוֹמְרָת: כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהִלֵּל יְהוָה הַלְלוּיָהּ (תהלים קנו ו).

כְּלָבִים אוֹמְרִים: בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה נְבֻרְכָה לְפָנַי ד' עֲשֹׂנוּ (תהלים צה ו).

רַבִּי יִשְׁעִיָּה תִּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינְיָא בֶּן דְּזוֹסָא הִתְעַנָּה חֲמִשׁ [נ"א - שְׁמוֹנָה] וְשְׂמוֹנִים תַּעֲנִיּוֹת. אָמַר, כְּלָבִים שֶׁפְּתוּב בָּהֶם "וְהַכְּלָבִים עָזִי נִפְשׁ לֹא יָדְעוּ שְׂבָעָה" (ישעיה נו יא), יִזְכּוּ לומר שִׁירָה. עָנָה לוֹ מֶלְאָךְ מִן הַשָּׁמַיִם וְאָמַר לוֹ, יִשְׁעִיָּה, עַד מָתִי אַתָּה מִתְעַנֶּה עַל זֶה הַדְּבָר, שְׂבוּעָה הִיא מִלְפָּנַי הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, מִיּוֹם שֶׁגָּלָה סוּדוֹ לַחֲבִקּוּק הַנְּבִיא לֹא גָּלָה דְּבָר זֶה לְשׁוֹמֵם בְּרִיָּה בְּעוֹלָם. אֲלֵא בְּשִׁבִיל שֶׁתִּלְמִידוֹ שֶׁל אָדָם גָּדוֹל אַתָּה, שֶׁלְּחֹנֵי מִן הַשָּׁמַיִם לְהִזְדַּקֵּק אֵלֶיךָ לְהַגִּיד לְךָ בְּמָה זָכוּ כְּלָבִים לומר שִׁירָה. לְפִי שֶׁפְּתוּב בָּהֶם "וְלִכְל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחַרֵץ כְּלָב לְשָׁנוֹ" (שמות יא ז), וְלֹא עוֹד אֲלֵא שֶׁזָּכוּ לְעִבַד מִצְוֹתֵיךָ עוֹרוֹת שֶׁכּוֹתְבִין בָּהֶם תְּפִלִּין וּמְזוֹזוֹת וְסִפְרֵי תוֹרָה. עַל כֵּן זָכוּ לומר שִׁירָה. וְלַעֲנִן הַשָּׂאֵלָה שֶׁשָּׂאֵלָתָּ חֲזוֹר לְאַחֲרֶיךָ וְאַל תוֹסִיף בַּדְּבָר הַזֶּה עוֹד, כְּמוֹ שֶׁפְּתוּב "שׁוֹמֵר פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְוֹת נִפְשׁוֹ" (משלי כא כג). בְּרוּךְ ד' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בְּרוּךְ ד' מִצִּיּוֹן שׁוֹכֵן יְרוּשָׁלַיִם הַלְלוּיָהּ: בְּרוּךְ ד' אֱלֹהֵים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֲשֵׂה נִפְלְאוֹת לְבָדוֹ: וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיָמְלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן.

הקדמה

פרק שירה מיוחס לדוד המלך עליו השלום, כמשתמע מסוף פתיחת החיבור, וכדברי רבי משה מטראני, המב"ט, בסוף ספרו 'בית אלהים'. הוא חובר ונערך על ידי חז"ל, וגם נקרא 'ברייתא דפרק שירה' או 'שירת הבריאה', ומוזכר אצל ראשונים כגון רמב"ן ו'ספר העיקרים' (ג א).

אמר רבנו הרב צבי יהודה: "שירה היא הרבה למעלה מרגש, היא גילוי ההבנה האמיתית. התורה נקראת שירה - השכל העליון. יש ברייתא הנקראת פרק שירה - שירת הבריאה כולה, שירת הפרחים כולם, שירת החי כולו, שירה אלהית" (מתוך התורה הגואלת, ג, מאמר שני).

כתב מרן הרב קוק: "הכל הולך ושוטף מזדעזע ושואף... הכל מלא עושר וגודל, והכל שואף להתעלות, להזדכך ולהתרומם. הכל אומר שירה, משבח מגדל מרומם ומנשא, והכל בונה עובד משכלל ומעלה, שואף להתאחד ולהתארגן" (אורות הקודש ב, עמ' שעד). "וההגיונות הגולמיים שבכל היקום הם פרקי שירה למלך הכבוד, שכל המקשיב סוד שירתם שר הוא עמם את שירתם שירתו, בכל עונג לבב" (שם ב, עמ' תקסט). "וההרגשה הקדושה, המחוברת בבניה עליונה, מחברת את העבודה האלהית בטהרתה עם כל היצור, לשיר יחד עם כל משוררי פרק שירה" (שם ג, עמ' קמט).

זאת עבודת העלאת ניצוצות הקדושה: "את ניצוצות הקדושה אנו שואפים תמיד להעלות... אנו לוקטים מתוך החיים וההווה כולה, מכל תנועה, מכל כח, מכל שיח ומכל שיג, מכל רגש, מכל תוכן קל וקטן עד נשגב וגדול, את האור הפזור שמגמגם הוא בכללות, מוציא הוא הברות בודדות - לצרפם לפרק שירה איתן" (שם, עמ' קפד).

"וסדר חיים זה... הולך הוא בכל מערכת היקום, ומבריא מן הקצה אל הקצה, עד כדי ההתאחדות, המקיפה, של כל החי, הצומח, כל הדומם וכל הנפש הרוח והנשמה, הממלאה והמקיפה אותם, סוד פרק שירה" (שם ד, עמ' תסה).

והאחרית: יראת שמים! "התכונה של ההכרה האלהית היא מרכזה הפנימי של

יראת שמים... כל פרק שירה וכל סעיפיו, הופעותיו והשתלהבותיו, ממנה הוא נובע" (שם ג, עמ' קנה).

אמר רבי

אמר רבי, כל העוסק בפרק שירה בעולם הזה, זוכה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, ותלמודו מתקיים בידו, ונצול מיצר הרע, ומפגע רע, ומחבוט הקבר, ומדינה של גיהנם, ומחבלו של משית, ומאריך ימים, וזוכה לימות המשיח ולחיי העולם הבא.

רבי לא אמר "כל האומר", אלא "כל העוסק", כלומר המתעמק בשכלו ומתוך כך מרומם את אישיותו פנימה (עיין מבי"ט), כלשון חז"ל: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה". הרי זה עניינו של האדם בעולם: לעבוד את ריבוננו של עולם (מסילת ישרים פרק א), וכל העולם כולו נברא למטרה זו. כאשר האדם מתבונן בהוויה כולה ורואה את התשוקה הפנימית של כל הברואים להתרומם אל בוראם, אף הוא נישא אל על, משתחרר מכל קטנות, מתדבק בתורת ד' "תלמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים", ומתוך שייכותו הפנימית לדבר ד' - "תלמודו מתקיים בידו". וזאת התורה היא תבלין ליצר הרע, ולא רק יצרו נכבש לפניו אלא אף נעלם (דרך עץ חיים לרמח"ל), ולכן אינו זקוק לדרכים קשות של הכאת גופו כדי לנקותו על ידי חיבוט (חסד לאברהם לרבי אברהם אזולאי), מאש החרטה השורף של הגיהנום (אורות התורה פרק ז) ומייסורי טיהור למען יקלוט אורו של משיח, שהוא בעצמו הכנה לעולם הבא. והעוסק בפרק שירה, כבר עתה שייך לעולם הבא.

אמר רבי אליעזר

תניא אמר רבי אליעזר, כל האומר שירה זו בעולם הזה וְאומר לעולם הבא, שְׁנֵאָמַר אֲזַיְשִׁיר מְשֵׁה (שמות ט א), שֶׁר לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא יְשִׁיר, מְלַמֵּד שְׁעֵתִיד לומר (אותו) לעתיד לבא (עי' סנהדרין צא ב).

העולם הבא אינו עולם אליו מגיעים בקפיצה ובדליגה, אלא טרקלין של הפרוזדור בו אנו צועדים ועמלים כל החיים (מסילת ישרים פרק א), הוא העולם שהולך ובא (ספר הזהרה), ומשה רבנו כבר בעולם הזה הינו טועם את אור העולם הבא בשירתו העליונה.

בפרק שירה האדם טועם את תשוקת כל היקום אל ד' אלוהים מחיה היקום שהוא מעין עולם הבא.

”אין לך עשב מלמטה שאין מזל מכה עליו מלמעלה ואומר לו: גדול” (בראשית רבה י ו). כותב האר”ז” שזהו סוד פרק שירה. ועוד כתב: ”מה שאמרו בפרק שירה כי כל האמרו בכל יום זוכה לכל כך מעלות, הטעם לפי שכבר ידעת כי בצלם אלהים עשה את האדם (בראשית ט ו), וכמו שכל העליונים הם תלויים בשעור קומתו יתברך, גם כל הנבראים התחתונים הם נאחזים בשעור קומת אדם התחתון ועל ידו מתברכים כולם. ולכן האומר פרק שירה ויודע לכיון כל הנבראים היכן רמוזים בו, ואומר אותן השירים, הוא גורם שפע לכל הנבראים התלויים בו ושכרו מרובה” (טעמי המצוות פרשת ואתחנן. וכן הוא בספר חסד לאברהם, לרבי אברהם אזולאי, ובספר נפש החיים, לרבי חיים מוואלאז’ין).

וכן כותב מרן הרב קוק: ”חפצים אנו, בתשוקה וחפיצה גמורה, לעבוד עבודת ד', עבודת קודש עליונה, למעלה למעלה מכל חק של טבע, אנו רוצים להכניס בתוך הטבע כולו את האור החפצי, של תשוקת קודש הקדשים, של האידיאליות האלהית. אנו מתיחדים עם כל פרק שירה, עם כל המשוררים, אבל בכל היש, העולים בשיר, ומתעלים בשיר, ונותנים הוד והדר לפאר חי העולמים, ברוך הוא וברוך שמו” (אורות הקודש ג, עמ' רכח. בשמונה קבצים ח קכז כתוב: ”חפץ אני... אני רוצה... אני מתיחד”).

רבי אליעזר הגדול

תְּנִי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אֹמֵר, כָּל הָעוֹסֵק בְּפָרֶק שִׁירָה זֶה בְּכָל יוֹם, מֵעִיד אֲנִי עָלָיו שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא, וְנִצּוֹל מִפְּגַע רָע, וּמִיִּצְרַר הָרָע, וּמִדִּין קֶשֶׁה, וּמִשָּׁטָן, וּמִכָּל מִינֵי מִשְׁחִית וּמִזִּיקִין. גָּמוֹר בְּכָל לַבְבֶּךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ לְדַעַת דְּרָכֶיךָ, וְלִשְׁמֹר דְּלִתוֹת הַיְכָלִי וְתוֹרָתִי, וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתַי וְחֻקֵּי. נִצּוֹר תוֹרָתִי בְּלִבְּךָ וּנְגִד עֵינֶיךָ תְּהִיָּה יִרְאַתִּי. שְׁמֹר פִּיךָ וְלִשׁוֹנְךָ מִכָּל חֲטָא וְאַשְׁמָה, וְאַנִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּכָל מְקוֹם שֶׁתֵּלֵךְ, וְאַל מִדְּךָ שֶׁכָּל וּבִינָה מִכָּל דָּבָר (ברכות יז א). וְהָיוּ יוֹדְעֵי שֶׁכָּל מָה שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא בָּרָאוּ כִּי אִם לְכַבֹּדוֹ, שֶׁנֶּאֱמָר (ישעיה מג ז) כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בָּרָאתִיו יִצְרָתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו (אבות ו יא).

”כל העוסק” ולא כל האומר. גם על ספר תהילים אמר הרמח”ל שהחסידות אינה תלויה באמירתו (מסילת ישירים הקדמה) אלא בהתבוננות בו ובהליכה בדרכו (שם)

פרק יח), ותכלית החכמה היא תשובה ומעשים טובים (ברכות ז א).

וכן כתב רבי יוסף אלבו: "כל האומר פרק שירה... אין הכוונה על ההגיה והצפצוף בפה אלא על מחשבה בלב, כמו: 'אמרתי אני בלבי' (קהלת ב א). והמחשבה היא שיסתכל כי מכל אחד מן הנבראים הנראים לעין, יש ליקח ראייה על איזה מידה טובה או מוסר השכל או דבר חכמה ובינה" (ספר העיקרים ג א).

וכן כתב מרן הרב קוק: "הצדיקים לוקחים לא רק את תשוקותיהם של עצמם, כי אם את כל התשוקות וכל התאוות של כל העולם כולו, של כל המציאות, של כל הברואים, והם מעלים את הכל להקדושה העליונה, להיות עטרה לראש מלך חי העולמים, שהוא כל עיקר יסודו של פרק שירה, שהוא כל כך מופלא במעלתו. וכל מי שלא בא לידי מדה זו, להיות עובד את השם יתברך בתאוותיהם ובתשוקותיהם של כל הברואים כולם, עדיין לא נכנס לפני ולפנים, בהיכל הקודש.

וכל אדם לפי דרגה דיליה צריך הוא לחכות ולצפות מתי יגיע למדה קדושה זו, לעבוד עבודת הקודש העליונה הזאת, בכל פאר הוד שמחת עליצת נשמתו, המלאה זו נועם רננת עולמים" (אורות הקודש ג, עמ' רכח).

אמרו חכמינו

אָמְרוּ בְּבוֹתֵינוּ וְזָכוּנוֹם לְבִרְכָה (ילקוט שמעוני סוף תהלים) עַל דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עָלָיו הַשְּׁלוֹם, בְּשִׁעָה שְׁסָיִם סָפָר תְּהִלִּים זָחָה דַּעְתּוֹ עָלָיו, וְאָמַר לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם יֵשׁ בְּרִיָּה שְׂבָבָתָה בְּעוֹלָמְךָ שְׂאוּמַרְתָּ שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת יוֹתֵר מִמֶּנִּי. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִזְדַּמְנָה לוֹ צִפְרָדַע אַחַת, וְאָמְרָה לוֹ דָּוִד אֵל תִּזְוֹחַ דַּעְתְּךָ עָלַי, שְׂאֲנִי אוֹמַרְתָּ שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת יוֹתֵר מִמֶּנִּי, וְלֹא עוֹד אֶלָּא כָּל שִׁירָה שְׂאֲנִי אוֹמַרְתָּ מִמִּשְׁלַת [אֲנִי] עָלַי שְׁלֵשֶׁת אֲלָפִים מִשְׁלִים, שְׂנֹאֲמַר וַיְדַבֵּר שְׁלֵשֶׁת אֲלָפִים מִשְׁל וַיְהִי שִׁירוֹ חֲמִשָּׁה וְאֶלֶף (מלכים א ה ב). וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׂאֲנִי עוֹסֶקֶת בְּמִצְוֵה גְדוּלָה, וְזוֹ הִיא הַמִּצְוָה שְׂאֲנִי עוֹסֶקֶת בָּהּ. יֵשׁ בְּשִׁפְתַי הַיָּם מִיֵּן אֶחָד שְׂאֲנִי פְּרִנְסוֹתוֹ כִּי אִם מִן הַמַּיִם, וּבְשִׁעָה שֶׁהוּא רָעֵב נוֹטְלֵנִי וְאוֹכְלֵנִי. זֶה הִיא הַמִּצְוָה, לְקַיֵּם מֵה שְׂנֹאֲמַר אִם רָעֵב שְׂנֹאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לְחֵם וְאִם צָמָא הִשְׁקֵהוּ מַיִם, כִּי גְחָלִים אֲתָה עֹתָה עַל רֵאשִׁי וְדוֹ יִשְׁלַם לְךָ (משלי כה כא-כב), אֵל תִּקְרֵי יִשְׁלַם לְךָ אֶלָּא יִשְׁלִמְנוּ לְךָ (סוכה נב א).

בדומה לזה מסופר בספר 'הזוהר' שדוד המלך הלך על שפת הנהר ואמר: ריבוננו של עולם, כלום יש אדם בעולם שמודה ומשבח לאדונו כמוני? הזדמנה לו צפרדע

ואמרה לו: דוד, אל תתגאה, אני עשיתי יותר ממך, כי מסרתי את גופי על ציווי קוני, שכתוב: "ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך ובבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובמשארותיך" (שמות ז כח)... ועוד שאני משבח לילה ויום... באותה שעה אמר דוד: "ד' לא גבה לבי ולא כמו עיני" (תהלים קלא א. זוהר פנחס רלב). והמקור הוא: "מה ראו חנניה מישראל ועזריה שמסרו עצמם על קדושת השם לכבשן האש, נשאו קל וחומר בעצמם מצפרדעים, ומה צפרדעים שאין מצווין על קדושת השם, כתיב בהו: ועלו ובאו בביתך... ובתנוריך ובמשארותיך. אימתי משארות מצויות אצל תנור, הוי אומר בשעה שתנור חם, אנו שמצווין על קדושת השם, על אחת כמה וכמה" (פסחים נג ב).

היסוד הפנימי של הדבקות בד' והשירה לד' הוא מסירות הנפש, ומזה למד דוד המלך ענווה נוראה של ביטול היש. וכן כאן הצפרדע מוסרת עצמה לשרץ כדי לעשות מצוות ד'.

כותב מרן הרב קוק: "העסק בפרק שירה הוא היסוד של התשובה אל הטבע. זאת היא התשובה התחתונה שהיא העליונה" (אורות הקודש ב, עמ' תצג), אלא שהיא תלויה בטהרת האדם. "העבודה האלהית היותר עליונה היא אותה שהיא מקושרת ישר אל הטבע. נתחללה קדושה עליונה זו על ידי זוהמת האדם, שהשחיתה את פולחן הטבע, בעשותה אותה למפלצת אלילית, שמקום שהוא צריך להיות בסיס איתן להאידיאליות העליונה" (שם).

"העסק בפרק שירה זהו יסוד עבודה שכלית, עבודה מלאה חיי עולם, הנובעים ישר מהתחברות ישרה של האדם עם כל המציאות כולה. והיא הקדמה לעבודה רגילה, שבאה לאדם על ידי התורה" (שם ג, עמ' רכז).

פרק ראשון

שיר צבאות הארץ

שמים אומרים

שָׁמַיִם אֹמְרִים: הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה יָדָיו מְגִיד הַרְקִיעַ (תהלים יט ב).

”בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ” (בראשית א א). יסוד הכל הוא בשמים, בשמימיות העליונה הנשגבה הרוחנית המתנשאת לעילא לעילא מכל הוויתנו, ומקרינה עלינו אור וחיים, נשמה וקיום. מרובים הם השמים, שמים ושמי שמים, מדרגה מעל מדרגה, כי גבוה מעל גבוה שומר, וגבוהים על כולם, וכמה שנעלה בהכרתנו וברגשות קדשנו, באמונתנו ובגעגועינו, לעולם נאמר בענווה: ”החקר אלוה תמצא”, רחוק רחוק מי ימצאנו, שם הוא, מעל כל העולמים, אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא, והשמים מספרים את כבודו האין סופי, ואנו מצרפים את שירתנו הדלה מלאת הגעגועים.

ארץ אומרת

אָרֶץ אֹמֶרֶת (לְדָוִד מְזֻמָּר) לִד' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה תִּבְל וַיִּשְׁבֵּי בָהּ (תהלים כד א). וְאֹמֶר מְכַנֵּן הָאָרֶץ זְמַרְתָּ שְׁמַעְנוּ צְבִי לְצַדִּיק (וְאֹמֶר רְזִי לִי רְזִי לִי אֹי לִי בְּגָדִים בְּגָדוּ וּבְגָדוּ בִּגְדִים בְּגָדוּ. ישעיה כד טז).

ריבון העולמים השקיף משמים ארץ ואיווה למושב לו, התאוה לדירה בתחתיות ארץ, בעולם קשה ומסובך, אפוף בתכונה ארצית קודרת, אבל היא לא יצאה מרשותו, לא שתי רשויות יש כאן, אלא רשות היחיד של יחידו של עולם, לד' הארץ ומלואה תבל ויושבי בה, כולם נכללים בדבר ד' אחד ושמו אחד, ולא יטן זמירות עולות מן הארץ, מכנפיה הרחוקות מהאורה המקורית, כי לא נעזב הטבע, כי לא אלמנה ההיסטוריה, כי לא יתום רוח האדם, והזמירות הן צבי ושבח לצדיק, צדיקו

של עולם, צדיק חי העולמים, כי כל אשר יעשה האלוהים הוא יהיה לעולם, עליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע, אחד הוא אלוהינו בשמים ובארץ, כדברי הרועה הנאמן: האזינו השמים ותשמע הארץ ותביע זמרתה, כל הארץ כולה, ובמרכזה ארצנו הקדושה ארץ חמדה.

גן עדן אומר

גן עדן אומר: עורי צפון ובואי תימן הפיחי גני יזלו בשמי, יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו (שיר השירים ד טז).

ואז הארץ הזאת לגן עדן תהיה, כי גן עדן היא, אשר נטע ד' בחסדו הגדול, וגן העדן הגנוז יתגלה לעין כל, מכל הרוחות תבוא הרוח שתעוררהו, מצפון ומתימן, הכל יתמלא בשמים עליונים, אשר הנשמה נהנית מהם, וודונו יבוא לגנו, ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ויאכל פרי מגדיו, מגדים של תורה, מגדים של מצוות, מגדים של מעשים טובים ושל מידות טובות, מגדים של יראת ד' טהורה ושל אהבת ד' בווערה, ויחד איתו נאכל מעץ החיים, ומעץ הדעת טוב ורע, כי גם הרע לטוב יהיה, ולהט החרב המתהפכת לטוב תתהפך, הכרובים יחבקונו, הכל יאמר שירה, וכבר מתחילה השירה, אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ, צאו מן הכלא ובואו לארץ החיים, להשתעשע עם קודשא בריך הוא.

גיהנום אומר

גיהנום אומר: כי השביע נפש שקקה ונפש רעבה מלא טוב (תהלים קז ט).

אך לעיתים הדרך לגן עדן עוברת דרך הגיהנום, כי יש דין ויש דיון, ולא מן ההפקר זוכים לאור, ולא בהבלי שווא תשבע הנשמה, כי הנפש לא תמלא, גם אם יתנו לה כל אוצרות העולם והבלי שווא, כי בת מלך היא, אש שמימית, בת מלך מלכי המלכים, שוקקה ורעבה לד' ולטובו, אך העוונות חוצצים, והם נמסים באש הגיהנום, באשר החרטה צורבת ומטהרת, וכשם שקילוסו של הקדוש ברוך הוא עולה מגן עדן, כך קילוסו עולה מגיהנום, שמצדיקים את הדין ואומרים: יפה דנת, יפה טיהרת, יפה חייבת, יפה לימדת. ועוברי בעמק הבכא מעיין ישיתוהו, שמורידין דמעות כמעין ומצננים את הגיהנום בדמעותיהן, יושבי חושך וצלמוות אסירי עוני וברזל, כי המרו אמרי אל ועצת עליון נאצו, ויכנע בעמל ליבם, כשלו ואין עוזר, ויזעקו אל ד' בצר

להם, ממצוקותיהם יושיעם, יוציאם מחושך וצלמות ומוסרותיהם ינתק, יודו לד' חסדו ונפלאותיו לבני אדם. והכל אומר שירה.

מדבר אומר

מְדַבֵּר אֹמֵר: יֵשׁוּשׁוּם מְדַבֵּר וְצִיָּה וְתַגְל וְעֶרְבָה וְתַפְרַח כְּחַבְצֶלֶת (ישעיה לה א).

המדבר הגדול והנורא, צמאון אין מים, בו מתעורר הצמאון לאל הגדול והנורא, המדבר הפשוט והתמים, שלא נגעו בו תחבולות לב אנוש, ולא פגעו בו תעלולי לב עקוב, אלה מסעי בני ישראל, בו ילמדו גבורה, מאז ועד הנה, מדבר העמים, מדבר החיים, וירעו את הצאן מאחורי המדבר. והמדבר אומר: אני מדבר וחביבי אני, שכל טובות העולם חבויים בי, שנאמר אתן במדבר ארז שיטה והדס ועץ שמן אשים בערבה ברוש תדהר ותאשור יחדיו, נתנן לי הקדוש ברוך הוא שיהיו שמורים בי, וכשהקדוש ברוך הוא מבקשם ממני, אני מחזיר לו פקדונו בלא חסרון, שנאמר ישושים מדבר וציה ותגל ערבה, ובשעה שהקדוש ברוך הוא מגלה שכניתי על ישראל, אינו נגלה עליהם בפעם אחת, מפני שלא יוכלו לעמוד באותה טובה, אלא מה הקדוש ברוך הוא עושה, נגלה עליהם קמעא קמעא, בתחילה משיש את האחרים, שנאמר ישושים מדבר וציה, ואחר כך ותגל ערבה ותפרח כחבצלת, ואחר כך פרוח תפרח, ואחר כך כבוד הלבנון, ואחר כך המה יראו כבוד ד' הדר אלהינו.

ציה אומרת

עצובה נראית הציה, עזובה נדמית השממה, אך העין הבוחנת רואה שאור זרוע בה, וצמוח יצמח, יום יבוא לו, לא קמצנית היא הציה, מכינה היא חיים במעבדת מעמקיה, דל וחדל נראה הצדיק, אוהב צדק הוא ועני בחמדה, אך אור צומח במעמקיו, אור בוקע בארץ ציה ועיף. אביון ורש נראה הוא ישר הלב, אשר לא פנה אל הרבים, אשר בנה אינטימיות עם הציה, אשר לא מכר נפשו לעגלי פז, אשר לעמל יולד, עמל תורה, עמל מצווה, עמל אהבת הריע, עמל כבוד האומה, אך בלבו אש דולקת, אש תמיד של שמחה יוקדת, כי יושר הלבב הוא לו היקר באוצרות, הנפלא במתנות, הנשגב בשאיפות, הענוג בחמדות. הוא האדם המעלה, אשר האלהים עשה ישר, ולא ביקש חשבונות רבים, אלא רק שירת אל, ישראל, ישר אל.

שדות אומרים

שְׁדוֹת אוֹמְרִים: ד' בְּחֶכְמָה יִסַּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה (משלי ג יט).

אלו השדות הנעימים, מקום עבודת האדם האהובה, כי זהו גן העדן לעובדה ולשומרה, כמה נפלאה היא המלאכה, כמה היא מטהרת ומזככת ומרוממת, כמה אורך רוח יש בעבודת הסבלנות של הזורע ומאמין, מאמין שמהגרעין שנכתב יצמחו עשרות ויפצחו בשירה מאות. הנה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ד', שדה תפוחין קדישין, וד' בחכמה יסד ארץ, בראשית ברא אלהים, בחוכמתא, נתאוה הקדוש ברוך הוא לבראות עולם ונתייעץ עם התורה, היא היא נשמת העולם, המכוננת ובונה את השמים בתוך הארץ, בעמל תורה ובעמל מלאכה, בשירת תורה ובשירת מלאכה.

מים אומרים

מֵיִם אוֹמְרִים: לְקוֹל תְּתוּ הַמּוֹן מֵיִם בְּשָׁמַיִם וַיַּעַל נְשָׂאִים מִקְצֵה אֶרֶץ (בְּרָקִים לְמִטָּה עֲשֵׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ מְאֹצְרֹתָיו. ירמיה נא טז).

מים אומרים ושרים, הרוח והגשם, הם מכוח משיב הרוח ומוריד הגשם, בשרשרת טבע מופלאה, מאת האלוהים בעל הכוחות כולם, השמש היוקדת מול הים הענק המאדה אותו ללא ליאות, ואדים יעלו מן הארץ בלי הרף, עולים ודוחפים את קודמיהם אל היבשה, מוציא רוח מאוצרותיו, שליחה נאמנה של ריבון העולמים, נושאת בקרבה לחות, והנה מגיעה אל היבשה, נתקלת בהרים הגבוהים, מטפסת ועולה, ושם בקור הנורא, הלחות הופכת לטיפות מים זעירות, כה זעירות שאינן נופלות, אלא נישאות על ידי העננים הנשיאים במיליארדי טיפות זעירות, נושאים אלפי טונות של מים, עד שמגיע זמנם לרדת, והעננים גם צוברים מטען חשמלי, שמתפרץ בברקים; שרשרת פיסיקלית טבעית אלוהית נפלאה המכוונת על ידי אלוהים בעל הכוחות כולם, משיב הרוח ומוריד הגשם, שירת המים, שירת האדים, שירת העננים, שירת הגשמים, שירת הטיפות, שירת הנטיפות, שירת הברקים, שירת האלוהים.

ימים אומרים

יָמִים אוֹמְרִים: מִקְלוֹת מֵיִם רַבִּים אֲדִירִים מְשַׁבְּרֵי יָם אֲדִיר בְּמָרוֹם ד' (תהלים צג ד).

מתחילת ברייתו של עולם, לא היה העולם אלא מים, עד שריבונו של עולם הבדיל בין מים למים ובין מים ליבשה, והיה אז עולה קילוסו של הקדוש ברוך הוא רק מן המים. אמר: ומה אם אלו שאין להם לא פה ולא אמירה ולא דיבור הם מקלסים אותי, לכשאברא בני אדם על אחת כמה וכמה. וביקש אדרינוס לידע מה המים מקלסים לקדוש ברוך הוא, עשה תיבות של זכוכית, ונתן בני אדם לתוכן ושלשן לאוקינוס, ועלו ואמרו כך שמענו לאוקינוס מקלס לקדוש ברוך הוא: אדיר במרום ד'. כשם שהוא אדיר בעומק רום, כך הוא אדיר בעומק תחת. גם מסערות ים, וגם מהרי געש שבים, וגם מנחשולים שבים, וגם מסערות שבים, וגם משפל וגאות שבים - עולה שירתו של ריבונו של עולם.

נהרות אומרים

נְהָרוֹת אֹמְרִים: נְהָרוֹת יִמְחָאוּ כִּי יִחַד הַרִים יִבְנֶנוּ (תהלים צח ח).

כל הנהרות הולכים אל הים וזורמים ללא ליאות, ולעולם אינם חדלים, אלא מרוויים פני האדמה, ומשמחים אלוהים ואדם, בוקעים בהרים ונשפכים בקול גדול או בשקט ובטחה, שמחים בעבודתם ומרננים, מעולם לא פוסקים ממלאכתם מאות ואלפי שנים, מוחאים כף יחד עם ההרים ואומרים לנו: ישראל עם קדושים, זרמו לעבודת הבורא.

מעיינות אומרים

מַעְיְנוֹת אֹמְרִים: וְשָׂרִים כְּחַלְלִים כָּל מַעְיְנֵי בְּךָ (תהילים פז ז).

אלו המעיינות המוציאות מתוכן מים חדשים כל שעה ושעה, מים זכים וטהורים, בשירה חדשה כל רגע, אשר אנכי מצווח היום, יהיו לפניך כל יום כחדשים, ושאתם מים בששון ממעיני הישועה. אז נשיר ונחולל שיר כשכל מעיינו הוא ציון.

פרק שני

שיר היום והלילה וצבאות השמים

יום אומר

יום אומר: יום ליום יביע אקר ולילה ללילה יחנה דעת (תהלים יט ג).

כך סידר ריבונו של עולם את עולמו, עולם השינויים והתמורות, עולם הגוונים והחלופות, ועבודת יום ועבודת לילה, למען הפסקה ולקחת נשימה. היום הוא עבודת האמירה, הדיבור, הפעולות, העשייה, המצווה והתפילה, וזה בעצמו מקרין על הלילה, זמן ההתכנסות הפנימית, זמן חשבון הנפש, זמן הדבקות והתשובה, זמן בו אדם יחוה דעת, דעת פנימית עמוקה החודרת מגובה שמים עד עמקי הוויתו.

לילה אומר

לילה אומר: להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות (תהלים צב ג).

בבוקר כשהשמש זורחת על כיכר החיים, חסד ד' כל היום נראה בגלוי, כל טובות אמת ויציב ונכון וקיים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר ומתוקן ומקובל וטוב ויפה. אבל יש גם מצבי לילה, הסתר פנים, חושך וצלמוות, ואז מגיע תור האמת והאמונה, כי הוא ד' אלוהינו ואין זולתו. מגיע תור כל המאמינים שהוא אל אמונה. כי אחרי הלילה יבוא היום, מתוך החושך יבוא האור, מתוך התוהו והבוהו יבואו עולם ומלואו, מתוך הרע יבוא הטוב, ואז תרון שירה כפולה ומכופלת.

שמש אומר

שמש אומר: שמש ירח עמד זבלה לאור חציך יהלכו לנגה בנק חניתך (חבקוק ג יא).

מוציא חמה ממקומה ולבנה ממכון שבתה, שולח חיצו ומורה להם דרכם, חיצו אור וחיים, טובים מאורות שברא אלוהינו, יצרם בדעת בבינה ובהשכל, שמחים בצאתם וששים בבואם, עושים באימה וביראה רצון קונם, פאר וכבוד נותנים לשמו, צהלה ורינה לזכר מלכותו, קרא לשמש ויזרח אור, צור ישראל קומה בעזרת ישראל, קומי אורי כי בא אורך, וכבוד ד' עליך זרח, שירה חדשה שבחו גאולים.

ירח אומר

יִרְחַ אֹמְרָת: עֲשֵׂה יָרַח לְמוֹעֲדִים שְׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ (תהלים קד יט).

היו לאותות ולמועדים, מועדי קודש לעם קודש, חגים לשמחה וראשי חדשים לכפרה. ראה והתקין צורת הלבנה, נעלמת ומתחדשת, פעמים באה בארוכה ופעמים בקצרה, והיא יודעת את מבואה, ושמש יודע מבואו, וירח יונק אור ממבוא השמש, ולבנה אמר שתתחדש לבניו בחונו, שהם עתידים להתחדש כמותה, ולפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו, ברוך מחדש חדשים.

כוכבים אומרים

כּוֹכָבִים אֹמְרִים: אֲתָה הוּא ד' לְבַדְךָ אֲתָה עֲשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם שְׁמִי הַשָּׁמַיִם וְכָל צָבָאָה אֲרָץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֲתָה מְחַיֶּה אֶת כָּל־וּצְבֵי הַשָּׁמַיִם לְךָ מְשִׁתְּחִים (נחמיה ט ו).

ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, כוכבי מעלה במסילותיהם, מאירים לארץ ולדרים עליה ברחמים, הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו, אשר עשה כוכבים לממשלת הלילה, להולכי מדברות ויורדי ים, ולאזון כל היקום, והם מקבלים ממשלת יוצרם, ועושים באימה וביראה רצון קונם, הנותן חיים לכל יצורי שמים וארץ ומה שביניהם, כי אתה מחיה את כולם, ושבח נותנים לו כל צבא מרום.

עבים אומרים

עֲבִים אֹמְרִים: יֵשֶׁת חֲשַׁךְ סָתְרוּ סְבִיבוֹתָיו סָכְתוּ חֶשְׁכֶת מַיִם עָבְי שְׁחָקִים (תהלים יח יב).

עננים שחורים וכבדים מחשיכים את פני השמים ומקדירים את פני השמש, כאילו חומסים את ברכת ד', אך באמת ברכת ד' בכנפיהם, הינם מרוויים פני האדמה, משקים את הצמאים ומגדלים יבולים. יש וריבוננו של עולם מסתיר פניו, סתרו חושך, ואז עצתו אמונה, כי באמת סיבת החושך הוא המים, חשכת מים, כפקודת מוריד הגשם.

עוני הכבוד אומרים

עֲנֵי כְבוֹד אֹמְרִים: אֶף בְּרִי יִטְרִים עָב יִפְיֵן עֲנֵן אֹרוֹ (איוב לז יא).

המלאך, אשר שמו אף ברי, הוא ממונה להטריח עב ממקום למקום, ולהפיץ מן הענן את אור הגשם, להעביב ולהענין ולהריק ולהמטיר. למעלה מזה, עני הכבוד, הסוככים על עם ישראל, כי שכן עליו הענן וכבוד ד' מלא את המשכן, כבוד ד' המפזר נטיפי אורה בתוך נשמות ישראל, מאז ועד הנה, לכל דורותיו, בכל מצביו, בעליותיו וירידותיו, והינם שרים ומרננים משבחים לאל.

רוח אומר

רוח אומר: אִמַּר לְצַפּוֹן תִּגִּי וּלְתִימָן אֵל תִּכְלָאֵי הִבְיָאֵי בְּנֵי מִרְחֹק וּבְנוֹתֵי מִקְצֵה הָאָרֶץ (ישעיה מג ו).

רוח צפונית אומרת: אני מביאה גלות צפון. רוח דרומית אומרת: אני מביאה גלות דרום. מארבע רוחות בואי הרוח, וכולן רוח ד', כי לא כרוח רגילה היא רוח ד', כי רוח רגילה אינה נושבת בבת אחת צפונה ודרומה. לא כן רוח ד' הנושבת מכל הכיוונים בבת אחת, ומכנסת נפוצות יהודה וישראל, ובאו לציון ברינה.

ברקים אומרים

בְּרָקִים אֹמְרִים: (מַעֲלָה נְשָׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ) בְּרָקִים לְמָטָר עֲשֵׂה מוֹצֵא רוּחַ מְאוֹצְרוֹתָיו (תהלים קלה ז).

ברקי האש הנוחתים ממרומים מטילים חיתתם על בני אנוש, האירו ברקיו תבל

ראתה ותחל הארץ, אך הם מבשרים את ירידת הגשם, המביא טובה וברכה ליושבי תבל, והכל על פי דבר ד' המוציא רוח מאוצרו הטוב, הנה מה טוב ומה נעים.

טל אומר

טל אומר: אֶהְיֶה כְּטַל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כְּשׁוֹשְׁנָה וְנֶךְ שְׂרָשָׁיו כְּלַבָּנוֹן (הושע יד ו).

הטל התמידי, בפעולתו העדינה הבלתי מורגשת, מצמיח צמחי הארץ, אף בתנאי מדבר, כאשר אין מטר. הוא הטל של תחיית המתים, של קיבוץ גלויות, של ישראל השב לארצו, כשושנה בין החוחים, כן רעייתי בין הבנות, שושנה רכה וענוגה, בעלת צבעים הרבה, והיא מכה שורשים כארזי הלבנון, בעוז ובטחה, בחסדי ד' הנאמנים, שירה חדשה שבחו גאולים.

גשמים אומרים

גְּשָׁמִים אֹמְרִים: גְּשָׁם נְדָבוֹת תְּנִיף אֱלֹהִים נַחֲלֶתְךָ וְנִלְאָה אֶתָּה כֹּונְנָתָה (תהלים סח י).

אתה אלוהים, מלך כל הארץ, נותן מטר על פני הארץ. ארץ ישראל שותה מי גשמים וכל העולם כולו מתמציתה, מפתח הגשמים בידיך, והנך פותח לנו את אוצר הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו, בחסדך הגדול לעמך ונחלתך. וכאשר היא יגעה ועיפה, אתה מכונן אותו מחדש על פי מעשינו ותפילותינו, כי לא כארץ מצרים היא ארצנו, לא מושקית ברגל כגן הירק, אלא למטר השמים תשתה מים, בנדבתך הגדולה.

פרק שלישי

שיר הצומח

אילנות שבשדה אומרים

אילנות שִׁבְשָׁדָה אומרים: אֲזַי יִבְנֶנּוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְפָּנַי ד' כִּי בָא לְשִׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ (ד"ה א טז לג).

כאשר בעולם יש רשע ויש פשע, אף הטבע לוקה, החיטה לוקה ועצי השדה לוקים, הטבע סובל, הטבע בוכה. כי העולם הוא עולם אחד של ד' אחד, והכל מחובר, מאורג ומסורג, וכאשר יבוא יום נקם ושילם, ומשפט ד' יופיע בארץ, אז ירננו כל עצי היער, ופריים יצמח לרוב.

גפן אומרת

גִּפְן אוֹמֶרֶת: כֹּה אָמַר ד' כְּאֲשֶׁר יִמְצָא הַתִּירוֹשׁ בְּאֶשְׁכּוֹל וְאָמַר אֶל תִּשְׁחִיתוּהוּ כִּי בָרַכְתָּ בּוֹ כֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן עֲבֹדֵי לְבַלְתִּי הַשְּׁחִית הַכֹּל (ישעיה סה ח).

אל תאמר אבדה תקוותם של ישראל, אל תאמר כבד עוונם ללא נשוא, אל תאמר נספתה ירושלים, אל תאמר יבשה הגפן אין בה מועיל, ויקו לעשות ענבים והנה באושים. כי היין משומר בענביו, והוא ישמח אלוהים ואדם, כי ברית כרותה עם כנסת ישראל, שלא תיטמא כולה טומאה גמורה, כי אל גואל חזק בקרבנו, תהילות לאל עליון גואלם, ברוך הוא ומבורך.

תאנה אומרת

תְּאֵנָה אוֹמֶרֶת: נֶצַר תְּאֵנָה יֹאכֵל פְּרִיָהּ (וְשִׁמְרֵ אֲדָנָיו יִכְבְּד) (משלי כז יח).

אם לא תשמור על התאנה, היא תתליע על העץ. אם לא תלקט אותה מיד כשביכרה, היא תתליע. לכן זה סודה של התאנה, לעובדה ולשומרה, אדם לעמל יולד. הרואה תאנה בחלום תורתו משמרת בקרבו. כדאי הוא יהושע בן נון ליטול שכרו שלא מש מתוך האוהל, ובכל מה שאדם יגע ונותן נפשו, אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכרו, ואין התאנים מתבשלים בבת אחת, אלא היום מעט ולמחר מעט, והתאנה נלקטת מעט מעט. וכן התורה, היום לומד מעט ולמחר הרבה, לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשנתיים.

רימון אומר

רִמּוֹן אוֹמֵר: כְּפֶלַח הָרִמּוֹן בְּקִתְךָ מִבְּעַד לְצִמְתְּךָ (שיר השירים ו ז).

הקדוש ברוך הוא אומר לכנסת ישראל: אני אוהבך, כפלח הרמון רקתך, הרקה שלך, כמו הלחי שלך, אדומה, מבעד לצמתך, מעבר לרשת שתופסת את כיסוי ראשך. הקדוש ברוך הוא אומר: אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרמון. הם נראים ריקנים, אבל באמת הם מלאים. הריקנים מלאים. בפועל הם ריקים, אך בסגולת נשמתם הם מלאים, ובסופו של דבר בפועל יהיו מלאים. וגם עתה הריקנים מלאים מידות טובות ומעשים טובים, צדק ויושר ואמת, מסירות ואהבת הבריות, בניין הארץ ושירות בצבא. הריקנים מלאים. הינך יפה רעייתי.

תמר אומר

תָּמַר אוֹמֵר: צְדִיק כְּתָמַר יִפְרַח כְּאֶרֶז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה (תהלים צב יג).

הצדיק הוא תמר הנושא פרי, פרי טוב ומתוק, ומחלקו לבריות בכל נפש ולב, מה שאין כן הארז, ששומר כל כוחו לעצמו, לכן הוא חזק וגבוה, כי אין לו אלא עצמו, ובכל זאת, אף שהצדיק יפרח כתמר, בכל זאת כארז בלבנון ישגה, בחוסן וגבורה.

תפוח אומר

תַּפּוּחַ אוֹמֵר: כְּתַפּוּחַ בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדֵי בֵּין הַבָּנִים בְּצִלוֹ חֲמִדָּתִי וְיִשְׁבְּתִי וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לְחֻכִּי (שיר השירים ב ג).

עבודת ד' היא לא רק חובה, חובת האדם בעולמו, היא גם עונג, העונג הכי גדול בעולם, להתענג על ד', לאהוב את ד', להישאב באור ד', שאיבת הנשמה אל מקורה, זאת החמדה העליונה, זאת המתיקות המופלאה. מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, אלה חמדה לבי, צמאה נפשי לד', לאל חי, צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי.

שבולת חטים אומרת

שבֹּלֶת חֲטִיִּים אוֹמְרָת: שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קְרָאֲתִיךָ ד' (תהלים קל א).

אני נטמנת במעבה האדמה, בחושך וברטיבות, ושם אני נרקבת, ובעומק הצרה אני מתפללת, מגיא צלמוות, ממעמקים קראתיך ד', ואתה שמעת קולי, ותפלטני, ותעלני לאורה, ביתר שאת וביתר ברכה, ברכת המאמין בחי העולמים וזורע, אודך ד' כי אנפת בי, כי עקב רקבוני ספחתי עוז ועוצמה מסביבי. שיר המעלות.

שבולת שעורים אומרת

שבֹּלֶת שְׁעוּרִים אוֹמְרָת: תִּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי ד' יִשְׁפֹךְ שִׁיחוֹ (תהלים קב א).

השעורה, מזון בעלי חיים ומזון עניים ומזון רעבים. תפילה לעני, המתעטף בעניותו, שאין לו שום מזון להחיות נפשו, ומתפלל לאכילת שעורים, וד' שומע תפילתו ומזמין לו לחם שעורה, ואשרי השעורה הנותנת מזון לאיש בצרה, ועל זה היא שרה שירתה.

שאר שבולים אומרים

שְׁאָר הַשְּׁבֹלִים אוֹמְרִים: לְבָשׁוּ כְרִים הַצֵּאן וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ בָר יִתְרוּעְעוּ אָף יִשִּׁירוּ (תהלים סה יד).

כמה ברכה בעולם של ריבונו של עולם, כמה עוז ותעצומות בחי ובצומח, הכל הפך לבן מרוב צאן, הכל הפך ירוק וצהוב מרוב שבולים, הכל צומח, הכל פורח, הרוח נושבת והשיבולים נוקשות זו בזו ומשמיעות קול שירה לבורא עולם.

ירקות אומרים

ירקות שִׁבְשֻׁדָּה אומרים: תִּלְמִיָּה בְּנֵה נַחַת גְּדוּדָה בְּרִבְיָיִם תִּמְלֹגְגָנָה צְמָחָה תִּבְרַךְ
(תהלים סה יא).

ירקות שמחים ומודים: מודים אנחנו לכם עובדי האדמה הצנועים והחרוצים
והטהורים והתמימים על התלמים שחרשתם, על הגדודים שהכנתם, על המים
שהשקיתם, ומעל הכל אנו מודים לך ריבונו של עולם שהנך מגדל אותנו ומצמיח
אותנו ומביא אותנו לרוויה. כמה טוב הוא העולם של ריבונו של עולם.

פרק רביעי

שיר העופות והדגים

תרנגול אומר

תרנגול אומר: בְּשֶׁעָה שֶׁבָּא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶצֶל הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן זֹלָפִים כָּל אֵילָנֵי גֵן עֵדֶן בְּשָׂמִים וּמְרִנָּיִן וּמְשֻׁבָּחִים וְאֵז גַּם הוּא מִתְעוֹרָר וּמְשֻׁבָּח:

אין לקדוש ברוך הוא מנוחה עד שנכנס לגן עדן להשתעשע עם נשמות הצדיקים, ואז שלהבת אש שמימית מכה בכנפי התרנגול והוא מתחיל לקרוא, אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה, נאום הגבר, קורא הגבר, שבע פעמים קורא, קורא מתוך לבותיהם של צדיקים.

בקול ראשון אומר

בְּקוֹל רִאשׁוֹן אֹמֵר: שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִישֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹאוּ מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד ד' עֲזוֹז וְגִבּוֹר ד' גִּבּוֹר מֶלֶךְמָה (תהלים כד ז-ח).

צדיקים יקרים, ישראל עם קדושים, קומו לעבודת הבורא, כי מלך הכבוד נכנס לגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, ואף אתם צרפו לימודכם של מטה ללימוד של מעלה.

בקול שני אומר

בְּקוֹל שֵׁנִי אֹמֵר: שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִישֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם וַיָּבֹאוּ מֶלֶךְ הַכְּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד ד' צָבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכְּבוֹד סָלָה (תהלים כד ט-י).

צדיקים חביבים, אמרתי לכם, הגיע הזמן ללמוד תורה, בראש אשמורת בוקר, הגיע הזמן לפתוח פתחי עולם למלך הכבוד, ואין כבוד אלא תורה, למלך עזוז וגבור, ואין עוז אלא תורה, שניתנה מפי הגבורה.

בקול שלישי אומר

בְּקוֹל שְׁלִישִׁי אֹמֵר: עֲמְדוּ צְדִיקִים וְעֹסְקוּ בַתּוֹרָה כְּדֵי שְׂיִהְיֶה שְׂכָרְכֶם כְּפּוֹל לְעוֹלָם הַבָּא.

צדיקים נפלאים, אם עוד לא קמתם, קומו מהר לעסוק בתורה ותקבלו שכר כפול, שכר על שאתם לומדים, ושכר על שקמתם באשמורות בוקר ללמוד יחד עם צדיקי מעלה כאשר ד' נכנס לגנו, ושכר מצווה מצווה, שכר לשמוע דבר ד'.

בקול רביעי אומר

בְּקוֹל רְבִיעִי אֹמֵר: לִישׁוּעָתְךָ קְוִיתִי ד' (בראשית מט יח).

צדיקים טובים, מהר מהר קומו, כי עולם קשה הוא, כי היצר קשה הוא, כי בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין, בלי התורה אין לנו תקווה, אין לנו ישועה, לישועתך קיוויתי ד'.

בקול חמישי אומר

בְּקוֹל חֲמִישִׁי אֹמֵר: עַד מָתִי עָצַל תִּשְׁכַּב מְתִי תִקּוּם מְשֻׁנָּתְךָ (משלי ו ט).

צדיקים אהובים, למה עוד לא קמתם, אנא אל תתעצלו, הדלת תסוב על צירה והעצל על מטתו, מהר קומו לעבודת הבורא.

בקול שישי אומר

בְּקוֹל שֵׁשִׁי אֹמֵר: אֵל תִּאָּהֵב שְׁנָה פֶּן תִּזְרַשׁ פְּקַח עֵינֶיךָ שִׁבְעַת לָחֶם (משלי כ ג).

צדיקים חמודים, זה מאוחר, זה הרגע האחרון לקום לעבודת הבורא. זה לא הזמן לישון, אל תאהבו שינה, כך תישארו דלים ורשים, מהר קומו ללמוד תורה ולהתפלל תפילה.

בקול שביעי אומר

בְּקוֹל שִׁבְעִי אֹמֵר: עֵת לַעֲשׂוֹת לַד' הִפְרוּ תוֹרָתְךָ (תהלים קיט קכו).

צדיקים ישרים, צדיקים שלי בעולמי, למה לא קמתם, כבר איחרתם, כבר החמצתם. במקום לעשות לד', הפרתם תורת ד', אבל תמיד אפשר לתקן. שמעו את קול ד' הקורא מתוך נשמותיכם, הקורא תדיר, הקורא לעלות אל על להשתעשע בעבודת הבורא.

תרנגולת משבחת ואומרת

תִּרְנַגְלַת מְשַׁבַּחַת וְאוֹמֶרֶת: נִתְּן לָחֶם לְכֹל בְּשֵׁר כִּי לְעוֹלָם חֲסָדוֹ (תהלים קלו כה).

אף התרנגולת שמעה את קול התרנגול להתעורר לעבודת הבורא בתורה ותפלה, ואין דרכה לקרוא, כי כבודה בת מלך פנימה, ותרנגולת שקראה כתרנגול דבר משונה הוא, אלא משבחת לבוראה שניתן לה לחמה. היא מחפשת ומוצאת, מטילה ביציה ומגדלת אפרוחיה, בשקט ובבטחה, אשת חיל מי ימצא, ממרחק תביא לחמה, ושלל לא יחסר, אישה יראת ד' היא תתהלל, צופיה הליכות ביתה, בינה יתרה.

נשר אומר

נֶשֶׁר אוֹמֵר: וְאַתָּה ד' אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִקִּיצָה לְפָקֵד כָּל הַגּוֹיִם אֶל תַּחַן כָּל בְּגֵדֵי אֶןן סָלָה (תהלים נטו).

נשר, מלך העופות, והוא במרכבה, והרביעי פני נשר, והווי קל כנשר לעשות רצון קונן, ובשעת הצורך להעניש רשעי הגויים רודפי ישראל, לעשות נקמה בגויים, תוכחות בלאומים, לאסור מלכיהם בזיקים, ונכבדיהם בכבלי ברזל, לעשות בהם משפט כתוב, הדר הוא לכל חסידי, הללויה.

עגור אומר

עגור אוֹמֵר: הוֹדוּ לַד' בְּכִנּוּר בְּנִבְלָ עֶשׂוֹר זָמְרוּ לוֹ (תהלים לג ב).

זה העגור שכל היום שר ומצפצף. אף אתה הייה מודה לד' כל היום, שר לד' כל היום, מהלל בכל דרך אפשרית לד' כל היום. למנצח על השמינית, עלי עשור ועלי נבל עלי הגיין בכינור, הודו לד' בכינור בנבל עשור זמרו לו, שירו לו שיר חדש.

צפור אומר

צפור אומר: גם צפור מְצָאָה בֵּית וְדָרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר שְׂתָהּ אֶפְרָחֶיהָ אֶת מְזַבְחוֹתֶיךָ ד' צְבָאוֹת מְלִכֵי יִשְׂרָאֵל (תהלים פד ד).

גם צפור הנוודת מקינה, בסופו של דבר חוזרת אליו. גם צפור שנוטלים ממנה את אפרוחיה אינה חוזרת למקומה עד שתחזיר אותם לתוך הקן בו היא שתה ושמה אותם. כך ריבונו של עולם יחזיר את שכינתו לצייון ואותנו יחד איתו, ואנו נשוב למזבחחותיו. שירו לנו משיר ציון.

סנונית אומרת

סנונית אומרת: לִמְעַן יִזְמְרֶךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם ד' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אֲוֶדְךָ (תהלים ל יג).

הסנונית מזמרת תדיר, מצפצפת תדיר צפצוף עדין. כך הנשמה מזמרת תדיר לבוראה, לצור מחצבתה, למקור חייה. אילו פינו מלא שירה כים, ולשונו רינה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, אין אנו מספיקים להודות לך ד' אלוהינו ולברך את שמך מלכנו.

טסית אומרת

טסית אומרת: עֲזָרֵי מַעַם ד' עֲשֵׂה שְׁמַיִם וְאָרֶץ (תהלים קכא ב).

הטסית טסה במרומים, מרבה לטוס לחפש מחייתה בשמים ובארץ, וד' אינו עוזב אותה לא במרומי גבהים ולא בתחתיות ארץ. אחד הוא אלוהינו בשמים ובארץ. בראשית ברא אלוהים את השמים ואת הארץ. עזרי מעם ד' עושה שמים וארץ.

ציה אומרת

ציה אומרת: אֹרֶךְ יָמַי לְצַדִּיק וְלִישְׁרֵי לֵב שְׂמֵחָה (תהלים צז יב).

כמו ארץ ציה שהיא מדבר בודד הנמצא לבדו, בלי כבוד בניינים ומהומה אנושית, אך הציה אינה אלא ציפור, בלא תפארת מגדלים והוד עשירים, אך גם היא שייכת לריבון העולמים. שם נמצא האור, ואין מנוחה אלא באלוהים, שם האושר והקיום, אף לכל צנוע ודל, לכל ישר וטוב, שם ימצא מילוי, אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה.

רציפי (נוסח אחר: אונכי) אומר

רְצִיפִי (נ"א אֹנְכִי) אֹמֵר: נִחְמוּ נַחְמוּ עִמִּי יֵאמֶר אֱלֹהֵיכֶם (ישעיה מ א).

זה הצפור, קולו כקול התור. קול התור נשמע בארצנו, מבשר גאולה, נחמו נחמו עמי, אתם עמי, לא שכחתי אתכם. רגע קטן עזבתיך, וברחמים גדולים אקבצך, הנה הגיע זמן גאולתכם, נגבו דמעוטיכם, שמחו ורננו לאל לחי, בשוב ד' שיבת ציון, אז ימלא שחוק פינו ולשונונו רינה.

חסידה אומרת

חֲסִידָה אֹמְרָת: זָבְרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי מְלֵאָה צְבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָה כִּי לְקַחָה מִיַּד ד' כְּפָלִים בְּכָל חֲטָאֲתֶיהָ (ישעיה מ ב).

גם חסידה בשמים ידעה מועדיה, חוזרת למקומה לא תקדים ולא תאחר, לא תחטיא אל המטרה. גם עם ישראל חוזר למקומו, לא יקדים ולא יאחר, כי בא מועד, כי מלאה צבאה, כי נרצה עוונה, כי הוסר לב האבן, כי חזר הלב הטוב, כי חזר החסד, חסידה שעושה חסד עם חברותיה, באהבה ואחוה.

עורב אומר

עֹרֵב אֹמֵר: מִי יִכִּין לְעֹרֵב צִידוֹ כִּי יִלְדוּ אֶל אֵל יִשְׁעוּ (וַיִּתְּעוּ לְבָלֵי אֶכָּל) (איוב לח מא).

זה העורב שחור הוא ואפרוחיו לבנים, לכן אינו מכיר בהם ואינו מפרנסם. ריבונו של עולם חומל עליהם, ומזמין להם מזון מתוך הקן עצמו, והינם גדלים ומשחירים, ואז אבותיהם מקבלים אותם באהבה. כי ריבונו של עולם מכין מזון לכל בריותיו אשר ברא, תמיד לא חסר לנו, ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד, כי הוא אל זן ומפרנס לכל, ומטיב לכל. ברוך אתה ד', הזן את הכל.

זרזיר אומר

זֶרְזִיר אֹמֵר: וְנוֹדַע בְּגוֹיִם זָרָעִם וְצִאֲצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים כָּל רְאֵיהֶם יִכִּירוּם כִּי הֵם זָרָע בְּבֶרֶךְ ד' (ישעיה סא ט).

משונה הוא הזרזיר, אינו הולך אלא אל בני מינו, ואינו מתערב עם אחרים. כל

עוף למינו ישכון וכן אדם לדומה לו. וכן עמנו, עם לבדד ישכון ובגויים לא יתערב, מצויינים בטהרה ובקדושה, ביראת שמים ובמדות טובות, באמונה עמוקה ודבקות בד' נפלאה.

אווז שבבית אומרת

אַוּז שְׁבִיבִית אוֹמֶרֶת: הוֹדוּ לַד' קָרְאוּ בְשֵׁמוֹ הוֹדִיעוּ בְעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זַמְרוּ לוֹ שִׁיחוּ בְכָל נְפִלְאוֹתָיו (תהלים קה א-ב).

אווז הבית מסתובב בין אנשים ואינו חדל מלקרקר, אינו חדל להודיע לאנשים שהוא קיים, יצור נפלא של ריבונו של עולם, ככל היצורים כולם, מן הדומם, הצומח, החי והאדם, כולו אומר כבוד ד'. אפשר לשיח ולדבר בלי גבול על מעשי ד' המופלאים, אפשר לזמר ולהתרגש עד אין סוף, אפשר לשיר שירה גדולה ומלאה אמונה, ולהודיע כך: שאו עיניכם וראו מה ד' עושה בעולמו. מה גדלו מעשיך ד', כולם בחכמה עשית. הרואה אווז בחלום יצפה לחכמה.

אווז הבר אומר

אַוּז הֶבֶר הַמְשׁוֹטֵט בְּמִדְבָּר כְּשֵׁרוֹאָה אֶת יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בְּתוֹכָהּ אוֹמֶרֶת: קוֹל קוֹרָא בְּמִדְבָּר פָּנוּ דָרְךְ ד' יִשְׁרוּ בְעֶרְבָה מְסֻלָּה לְאֵלֵהֶינוּ (ישעיה מ ג).

לא כאווז הבית שבני אדם דואגים למזונותיו, אווז הבר משוטט במדבר, לכאורה חסר כל דבר. אך לעומת זאת הוא בן חורין, והחירות יקרה לו מכל. כך התורה ניתנה במדבר, מעל הזמן והמקום, ושם נפגשנו עם ריבונו של עולם. מי שחסר כל אך עוסק בתורה במדבר החיים, נעשה בן חורין מסיבוכי החיים, ומפלס את הדרך לריבונו של עולם ולגאולת ישראל.

ועל מציאת מזונותיה

וְעַל מְצִיאוֹת מְזוֹנוֹתֶיהָ בְּמִדְבָּר אוֹמֶרֶת: (כֹּה אָמַר ד') אָרוּר הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאֲדָם (וְשֵׁם בָּשָׂר זָרְעוּ וּמָן ד' יָסוּר לְבוֹ) (ירמיה יז ה). בְּרוּךְ הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּד' וְהָיָה ד' מְבִטְחוֹ (ירמיה יז ז).

אווז הבית נשען על בעליו המפרנסים אותו, ואם יחדלו, ימות מרעב. מה שאין כן

אוזן הבר שאינו סומך על בני אדם אלא על מה שמוצא בכוחות עצמו על פי חסדי ד'. הבוטח האמיתי בד' האמיתי אינו בטלן, אלא טורח בעמל, כי לא יבטח במה שד' לא יבטיחו, אלא בוטח שכל מה שקורה לו שייך לסדר ההנהגה האלוהית, הן לטוב הן למוטב, ואכן מעט מזונות יש במדבר. אך מה שמגיע לו על פי עמלו, זה בדיוק מה שהוא צריך, על פי החכמה האלוהית.

פרגיות אומרות

פְּרוּגִיּוֹת אֹמְרִים: בְּטַחוּ בַד' עֵדִי עַד כִּי בִּיָּה ד' צוֹר עוֹלָמִים (ישעיהו כו ד).

הן תרנגולות קטנות נעדרות כוח ועוצמה להילחם על מחייתן, אך יד לא תקצר, והוא מזמין להן את מחייתן, הן מבני אדם הן מהטבע עצמו, כי ריבונו של עולם בורא שמים וארץ, בורא עולם ועולמים, דואג לכל בריותיו, כי לעולם חסדו.

רחמה אומרת

רַחֲמָה אֹמְרָת: אֶשְׂרְקָה לָהֶם וְאֶקְבָּצֵם כִּי פְדִיתִים וְרָבוּ כְמוֹ רָבוּ (זכריה י ח).

הרחמה, היא השרקק, השורק, נקראת רחמה, שכאשר שורקת באים רחמים לעולם, באים גשמים לעולם, והיא המבשרת אותם. וזאת כאשר יושבת על דבר מה ושורקת. אבל אם יושבת על האדמה ושורקת, בא משיח. אשרקה להם ואקבצם. השריקה האלוהית בקעה מן הארץ: אומתי, אהובתי, שובי אל ארצך, אל אדמתך, אל חירותך, אל שמחתך, אל טהרתך, אל קדושתך, שובי אל ערייך, שובי אל אלוהייך. והשריקה נשמעה בכל כנפי הארץ, וכולם נקבצו באו לך. ושובו בנים לגבולם.

צפרת הכרמים אומרת

צִפְרַת כְּרָמִים אֹמְרָת: (שיר למעלות) אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הַהָרִים מֵאֵין יָבֵא עֲזָרִי (תהלים קכא א).

צפרת הכרמים היא חגב טהור, ורבים רודפים אותה, לכאורה לאין מפלט, לכן נושאת עיניה מתוך תקווה ובטחון, אולי ממרומים יבוא עזרתה. אינה מתייאשת, אינה מוותרת, תמיד מתאמצת, תמיד ממשיכים לצפות לישועה, כי לישועתך קווינו כל היום ומצפים לישועה.

חסיל אומר

חֲסִיל אֹמֵר: ד' אֱלֹהֵי אֶתָּה אֲרֹמְמֶךָ אוֹדָה שְׁמֶךָ כִּי עָשִׂיתָ פְּלֵא עֲצוֹת מְרַחֵק אֶמּוֹנָה אֶמֶן (ישעיה כה א).

החסיל, הוא הארבה, החוסל את הכל, המחסל את הכל, כי יחסלנו הארבה, כי הגיע עת חיסול, חיסול הגלות, חיסול הסבל, חיסול הרוע, כי עשית פלא, עצות מרחוק, מחנה גדול השב ציון, מחנה אלוהים, מלך אין לארבה ויצא חוצץ כולו, כי ד' הוא המלך, וכל הרשעה כעשן תכלה, והיה ד' למלך על כל הארץ.

שממית אומרת

שְׁמָמִית אוֹמֶרֶת: הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי שְׁמַע הִלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה (תהלים קנ ה).

השממית, היא העכביש, שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך, אינה מפחדת משום דבר. חמישה אימות הם, אימת חלש על גיבור, אימת שממית על עקרב, כי מטילה בו ארס. אין לפחד כלל, אלא לצאת לקרב, בקול צלצלי שמע, בקול צלצלי תרועה, וגם חלש יאמר גבור אני.

זבוב אומר

זָבֹוב אוֹמֵר: בְּשָׁעָה שָׁאִין יִשְׂרָאֵל עוֹסְקִים בְּתוֹרָה קוֹל אִמֵּר קָרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָּל הַבָּשָׂר חָצִיר וְכָל חֶסֶדוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה (ישעיה מ ו). יִבֵּשׁ חָצִיר נִבְּל צִיץ וְדָבַר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם (ישעיה מ ח). בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְכַחוּק וְלִקְרוֹב אָמַר ד' וּרְפָאתָיו (ישעיה נז יט).

זה הזבוב מהיר התנועה, גר בין אדם, עף אנה ואנה ומזמזם. לפעמים מביא לכלוך מן האשפה, זבובי מוות יביע שמן רוקח, זמזום של העדר תורה, של ריק, של חולי, של חציר יבש וציץ נובל. ואותו זמזום יתרפא לדיבור של תורה, שלום לרחוק שנתקרב, באותה מהירות של עפיפה, בתשוקה לבורא ניב השפתיים.

תנינים אומרים

תְּנִינִים אוֹמְרִים: הִלְלוּ אֶת ד' מִן הָאָרֶץ תְּנִינִים וְכָל תְּהֵמוֹת (תהלים קמח ז).

זה התנין אשר ביום, התנים הגדול הרובץ בתוך יאורו, הדגים הגדולים אשר בתהומות, ויברא אלוהים את התנינים הגדולים תחילה, לפיכך מקלסים תחילה, ומספרים נפלאות האל, אשר בדעתו תהומות נבקעו, מה גדלו מעשיך ד'.

לויתן אומר

לויתן אומר: הודו לד' כי טוב כי לעולם תקסדו (תהלים קלו א).

לויתן זה יצרת לשחק בו, עולם של שמחה וברכה, עולם בו הקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים, עולם מלא חסד ד', עולם שבוא יבוא ולא יאחר, וצדיקים אוכלים מבשרו של לויתן, ויושבים בסוכתו של לויתן, שכינה סוככת עלינו, מרעיפה עלינו טובה וברכה, עולם שכולו טוב, הודו לד' כי טוב.

דגים אומרים

דגים אומרים: קול ד' על המים אל הכבוד הרעים ד' על מים רבים (תהלים כט ג).

רוח אלוהים מרחפת על פני המים, הארץ שלו והמים שלו, ויש לו בריות שגדלות ביבשה ואין להן חיות בתוך המים, ויש לו בריות שגדלות בתוך המים ואין להן חיות על פני היבשה. כי כל מה שעשה ד', טוב עשה במקומו, וקול ד' רועם בעוצמה על בריותיו שבמים, שמהן עולה שירתם מתוך המים, שירה שקטה, שירה דוממת, שירה מעולם הדממה, המלא חסד ד'.

צפרדע אומרת

צפרדע אומרת: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (יומא פ"ג מ"ח).

זאת הצפרדע, שבפתיחה לפרק שירה, שאומרת ללא הפוגה שירים ומשלים, ומוסרת נפשה כדי לתת חיותם ופרנסתם לאחרים, ומסרה נפשה להיכנס לתוך התנורים הדלוקים, כדי לקיים מצוות ד', כי כל עניינה אינו כבודה, אלא ריבוי כבוד ד', ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

פרק חמישי

שיר בהמות וחיות

בהמה דקה טהורה אומרת

בְּהֵמָה דְּקָה טְהוֹרָה אוֹמְרָת: מִי כְּמִכָּה בְּאֵלֶם ד' מִי כְּמִכָּה נֶאֱדָר בְּקִדְשׁ נוֹרָא תְּהִלַּת
עֵשָׂה פְּלָא (שמות טו יא).

הלא המה הכבש והעז, המשמשים אדם והמשמשים בבית המקדש, אינם טורפים, אוכלים עשב על כל תל, חיות בנחת, וד' מצילים ומקיימים. ואתן צאני צאן מרעיתי, שה פזורה ישראל, שבכל דור ודור קמים עלינו ללותנו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם, מי כמוך נאדר בקודש עושה פלא, כצאן קדשים, כצאן ירושלים במועדיה, כן תהיינה הערים החרבות מלאות צאן אדם, וידעו כי אני ד'.

בהמה גסה טהורה אומרת

בְּהֵמָה גְּסָה טְהוֹרָה אוֹמְרָת: הֲרִנִּינוּ לְאֱלֹהִים עוֹזְנוּ הֲרִיעוּ לְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב (תהלים פא ב).

היא השור, רב תבואות בכוח השור, השור הממושם העושה עבודתו נאמנה, ידע שור קונהו, פני שור מהשמאל במרכבה, בעבודת ד' חרוצה ומסורה, עבודה בעוז וגבורה, לאלוהים עוזנו, הרנינו.

בהמה דקה טמאה אומרת

בְּהֵמָה דְּקָה טְמֵאָה אוֹמְרָת: הִיטִיבָה ד' לְטוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלְבוֹתָם (תהלים קכה ד).

היא השפן והארנבת, שאין בני אדם מגדלים, ולכן אין מפרנסים, אך ריבוננו של עולם מפרנסן, כי עדינות הן ולא טורפות, מעלות גרה בהסתפקות וענווה, וד' מזמין להם סלעים מחסה לשפנים, להגנה מפני צפורי טרף. ד' הטוב המטיב לטובים.

בהמה גסה טמאה אומרת

בְּהֵמָה גְּסָה טְמֵאָה אוֹמֶרֶת: יִגִּיעַ כְּפִיךָ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לָךְ (תהלים קכח ב).

הסוס והגמל והפרד והחמור, שעובדים קשה, לכן זכאים שיאכילו אותם. מתוקה שנת העובד, גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים. יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך. כשם שתורה ניתנה בברית כך מלאכה ניתנה בברית. כל מלאכה מצילה חלקים של העולם מן התהווה. כל תורה שיש עמה מלאכה מצילה מעוון.

גמל אומר

גָּמֵל אוֹמֵר: (וְאַתָּה תִּנְבֵּא אֲלֵיהֶם אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאַמְרָתָ אֲלֵיהֶם) ד' מְרוֹם יִשָּׂאָה וּמִמָּעוֹן קִדְּשׁוּ יִתֵּן קוֹלוֹ יִשָּׂאָה יִשָּׂאָה עַל נְוָהוּ (הַיָּדָד כְּדֹרְכִים יַעֲנֶה אֵל כָּל יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ) (ירמיה כה ל).

הגמל אינו שר, אינו מזמר, אלא שואג. לא הכל שירה וזמרה בעולם, יש גם צער ובכי. אם לא תשמעוהו, במסתרים תבכה נפשי מפני גוה, מפני גאוותם של ישראל שניטלה מהם וניתנה לעובדי כוכבים, מפני גאוותה של מלכות שמים שניטלה. ד' שאוג ישאג על נווהו שנחרב. ובשוב ד' שיבת ציון, אז יימלא שחוק פינו. הרואה גמל בחלום ניצל ממות. ואנכי אעלך גם עלה. גם-עלה - גמל. גמל שטמא מבחון וטהור מבפנים, מעלה גרה, הסתפקות במה שיש לו. בטחון בד'.

סוס אומר

סוֹס אוֹמֵר: הִנֵּה כְּעֵינֵי עֲבָדִים אֵל יָד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שְׂפָחָה אֵל יָד גְּבָרָתָהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֵל ד' אֵלֵהֵינוּ עַד שְׁיִחְיֵנוּ (תהלים קכג ב).

הסוס הוא עבד לאדונו שרוכב עליו ומכוון אותו לכל מקום, ועל אף שלפני אילופו הוא חופשי ופראי, הנה אחרי אילופו הוא מקבל מרות כעבד ושפחה, וכן מקבל מאדונו את כל צרכיו, וכן עינינו אל ד' אלוהינו, כעבדים ושפחות, העבדות הזאת היא החירות העליונה, חירות הנשמה.

פרד אומר

פָּרַד אֹמֵר: יוֹדוּךָ ד' כָּל מַלְכֵי אֲרָץ כִּי שָׁמְעוּ אֶמְרֵי פִיךָ (תהלים קלח ד).

הפרד המורכב מסוס וחמור אינו חכם, אל תהיו כסוס כפרד אין הבין, אך הוא שייך לעולמו של ריבונו של עולם, ונושא המלך על גבו, קחו עמכם את עבדי אדוניכם והרכבתם את שלמה בני על הפרדה אשר לי והורדתם אותו אל גיחון, ובסופו של דבר כל מלכי ארץ יכירו כי לד' המלוכה, והיה ד' למלך על כל הארץ.

חמור אומר

חֲמוֹר אֹמֵר: לֵךְ ד' הַגְדֵּלָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנִּצָּח וְהַהוֹד כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ לֵךְ ד' הַמְּלִכָה וְהַמְּתַנְשָׂא לְכָל לְרֹאשׁ (דה"א כט יא).

החמור אינו חכם, אך הוא מוכן לעבוד קשה לסחוב משאות כבדים שאין כל בהמה נושאת, חמור למשאו, מתוך הכרת טובה לאדוני, ידע חמור אבוס בעליו, אשרי אדם שמשים עצמו כחמור למשאו, מוסר את נפשו, כחמור הרובץ בין המשפתיים, כי באמת אין לו כלום, הכל שייך לריבון עולמים, לך ד' הגדולה והגבורה.

שור אומר

שׁוֹר אֹמֵר: אֲזַ יִשִּׁיר מִשָּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁיבָה הַזֹּאת לְד' וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁיבָה לְד' כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרָכְבוֹ רָמָה בָּיָם (שמות טו א).

אשירה לד' כי גאה גאה, שירה למי שמתגאה על הגאים, מלך שבבהמות שור, ואדם מתגאה עליו, והקדוש ברוך הוא מתגאה על כולן ועל כל העולם כולו. השור הזה שעם כל כוחו הינו ממושמע לאדם לעשות מלאכתו נאמנה, רב תבואות בכוח השור, ידע שור קונוה, ישים אדם עצמו כשור לעול, וזו שירתו.

חיות השדה אומרות

חַיֹּת הַשָּׂדֶה אֹמְרִים: בְּרוּךְ הַטוֹב וְהַמְּטִיב (ברכות פ"ט מ"א).

חיות שאינן טורפות אלא נזונות מתבואת השדה, ולבהמתך ולחיה אשר בארצך

תהיה כל תבואתה לאכול, כמה טוב ד' שברא אותנו, ואנו חיים בחופש בשדה, ומטיב לנו, מציל אותנו מכל רודפינו, ודואג לפרנסתנו.

צבי אומר

צְבִי אֹמֵר: וְאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ וְאֶרְבֶּנּוּ לְבִקֶּר חֶסֶדְךָ כִּי הָיִיתָ מְשֻׁבָּב לִי וּמְנוֹס בְּיוֹם צָר לִי (תהלים נט ז).

הצבי נרדף על ידי חיות טרף, אך הוא נמלט בחסדי ד', שנתן לו כשרון המהירות והריצה, רץ כצבי, אף אתה בן אדם הווי רץ כצבי לעשות רצון ד', ובכלל הווי מתדמה לריבונו של עולם, הנה דומה דודי לצבי.

פיל אומר

פִּיל אֹמֵר: מַה גָּדְלוֹ מַעֲשֵׂיךָ ד' מֵאֵד עֲמָקוֹ מִחֻשְׁבְּתֶיךָ (תהלים צב ו).

מה גדלו מעשיך ד', בבוראך את הגדול בבעלי החיים, מאוד עמקו מחשבותיך, בתתך לו דרכים לשורד, כי כל יצור שורד בדרך מיוחדת לו, ובכלל יש לו תפקיד מיוחד, אך הפיל בולט בייחודו, ברוך משנה הבריות, וגם באדם יש נפש בהמית, גדולה כמו פיל, אך אפשר לאלפה, והכל למען ד'.

אריה אומר

אֲרִיָּה אֹמֵר: ד' כָּגִבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יַעִיר קִנְיָה וְרִיעַ אֶף יִצְרִים עַל אֲיָבָיו יִתְגַּבֵּר (ישעיה מב ג).

אריה הוא מלך החיות, גיבור שבגיבורים, מוכן למלחמה בעוז וגבורה, גיבור בפועל מתוך גבורתו הפנימית שבכוחה הוא מריע ומצליח להבהיל האויב, אף אתה אדם היה גיבור כאריה, להתגבר על יצרך הרע, ולעשות רצון ד'.

דוב אומר

דֹּב אֹמֵר: יִשְׂאוּ מִדְּבַר וְעָרְיוּ חֲצָרִים תִּשָּׁב קֶדֶר יִרְנֹו יִשְׁבִּי סֵלַע מֵרֹאשׁ הָרִים יִצְנֹחוּ:

יְשִׁימוּ לַד' כְּבוֹד וְתִהְיֶה לָתוֹ בְּאֵימִים יִגִּידוּ (ישעיה מב יא-יב).

השיר לד' עולה מכל מקום ומקום, אף מהמדבר, ועריו, וחצריו, והיושבים בו. גם שם יש חיים, גם שם מתגלה כבוד ד', ואף הדוב הבודד במדבר מוצא שם מחייתו.

זאב אומר

זָאֵב אֹמֵר: עַל כָּל דָּבָר פָּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שִׁלְמָה עַל כָּל אֲבָדָה אֲשֶׁר יֹאמֵר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֵא דָבָר שְׁנִיָּהֶם אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרַעְיָהוּ (שמות כב ח).

שומר שמעל באמונו של בעל בעל-החיים או החפץ שהופקד אצלו, טוען שהוא אבד, כאשר באמת הוא גנבו, ישלם שניים, על פי הדיונים, האלוהים, שלוחי ד'. אף הזאב שטורף מכל הבא ליד, זאב יטרף, מודה ומתוודה שלבסוף הוא יתן דין וחשבון, כי יש דין ויש דיין.

שועל אומר

שׁוֹעַל אֹמֵר: הוּי בְּנֵה בֵּיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק וְעֲלִיּוֹתָיו בְּלֹא מִשְׁפָּט בְּרַעְיָהוּ יַעֲבֹד חַנָּם וּפְעָלוֹ לֹא יִתֵּן לוֹ (ירמיה כב יג).

יש אדם ערמומי, שמרמה ומנצל את הזולת, ואינו משלם חובותיו. אולי הוא מצליח, אבל אוי לו, מודה ומתוודה השועל שהוא בעל חיים ערמומי, וזו הצרה היותר גדולה להיות שפל ובזוי.

זרזיר אומר

זֶרְזִיר אֹמֵר: בְּנִנּוּ צְדִיקִים בְּד' לְיִשְׂרָאֵל נְאֻהָ תִּהְיֶה (תהילים לג א).

הזרזיר המוזכר כאן בין שועל לחתול, אינו הזרזיר הציפור שמוזכר בפרק שני, אלא זרזיר מְתַנְּיָם המוזכר במשלי ל, שהוא כלב ציידים דק מתנים, כאילו חגור, מהיר. זרזיר מלשון זריז, הוא עושה עבודתו בזריזות אך לא עבור עצמו, אלא עבור אדונו. כך האדם צריך להיות זריז לעבודת ד', לשם שמים.

חתול אומר

חתול אומר: אָרְדוֹף אוֹיְבֵי וְאַשְׁיֵגֶם וְלֹא אָשׁוּב עַד כְּלוֹתֶם (תהלים יח לח).

אנו אוהבים שלום ורודפים שלום, אך לפעמים יש אויב רשע ואכזרי שאסור לרחם עליו אלא יש לרדוף אחריו עד חרמה. אין זו דרכם של אנשים מוסריים לדבר גבוהה על מוסר ובד בבד לא לעשות מאומה נגד רשעי ארץ שגורמים רצח וסבל לחפים מפשע, אלא אותם צדיקים אוחזים בנשק כדי לאבד את אויביהם. וגם אם הם באופן אישי אינם מאויימים, הינם רואים את חובתם המוסרית לכלות אותם שטנים, והם רואים אותם כאויבים שלהם. כך העכברים מביאים מחלות נוראות למין האנושי ומגפות עצומות שכילו חלקים גדולים של עמים שלמים. החתול הוא הממונה למלחמה הזאת, והוא עסוק בה במסירות, ומכנה את העכבר אויבו, על אף שאותו עכבר אינו מסכן אותו, אלא זהו תפקידו לסלקו ולהציל מנזקיו.

פרק שישי

שיר השרצים

שרצים אומרים

שָׂרְצִים אֹמְרִים: יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֵשְׂיוּ בְּנֵי צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמַלְכָם (תהלים קמט ב).

השרצים אינם כשרים לאכילה, אינם תורמים עבודתם למין האנושי, אלא הם טמאים ומזיקים, מהרסים והורגים, אבל הם שייכים לסדר ההנהגה האלוהית, ושייכים לעולמו השלם, שלא חסר בו שום דבר, בין שאנו מבינים את תפקידם, בין שאיננו מבינים. מי אל כמוך הסובל את כל העולם, עם אוריו וחשכיו, עם צדיקיו ורשעיו, ומעל הכל מתפאר בעמו ישראל, ומכולם מתגלה כבוד ד', יהי כבוד ד' לעולם, ישמח ד' במעשיו, ועם ישראל שמח בד' שעשהו, בני ציון יגילו במלכם, המולך עליהם בכל מצב, גם בשכל גם ברוח, גם בחושך גם באור, הולך ואור עד נכון היום.

אלים שבשרצים אומרים

אֱלֹהִים שְׁבִשְׂרָצִים אֹמְרִים: אֶשְׂתַּךְ כְּגִפְּוֹן פְּרִיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתְךָ בְּנִיךָ כְּשִׁתְּלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ (תהלים קכח ג).

אלים הם חזקים וגדולים, ואותם שרצים, שרב כוח להם להשריץ רבים כמותם, ולשרוד בעולם, קל וחומר בנות ישראל הצדיקות, הטהורות והישרות, אשר יולדות בנים ובנות ההולכים בדרך ד', ומחנכות אותם באורח ישר, נשים צדקניות שבזכותם פרינו ורבינו במצרים ונולד עם ישראל, ממלכת כוהנים וגוי קדוש.

נחש אומר

נָחָשׁ אֹמֵר: ד' לְכָל הַנִּפְלִים וְזֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים (תהלים קמה יד).

הוא הנחש שהסית את חוה ואת אדם, דיבר נגד ריבונו של עולם, מרד והמרד נגד בורא העולמים, התנשא לומר שהוא היודע טוב ורע, והתקלל על גחונך תלך, ועפר תאכל כל ימי חייר, ללא תקנה, וכולם מתרפאים לעתיד לבוא, והוא אינו מתרפא. ובכל זאת, אף על פי ולמרות הכל, גם אם זה בלתי אפשרי, סומך ד' לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים, וחישב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח.

עקרב אומר

עֲקֵרֵב אֹמֵר: טוֹב ד' לְכָל וְנִחַמְיוּ עַל כָּל מַעֲשָׂיו (תהלים קמה ט).

וירא אלוהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד, אפילו העקרב, שעושה שליחותו של מקום, ואין לנהוג בו זלזול וקלון, גם הוא שמש לאלוה, גם הוא עבד ד', וסוף הכל לטוב, טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו.

שבול אומר

שֶׁבֶלֹל אֹמֵר: כְּמוֹ שֶׁבֶלֹל תִּמְסֵ וְיִהְיֶה נֶפֶל אֶשֶׁת בַּל חָזוּ שְׂמֵשׁ (תהלים נח ט).

החילזון שיצא מקונכייתו ואינו יכול לעמוד בחום השמש הממיס אותו, וכנפל של אשת, כלומר חפרפרת, שלא ראה את אור השמש. ובכל זאת הם מקבלים עליהם את הדין של ריבונו של עולם. כך הרשעים יתמוססו כאשר יופיע האור הגדול – ואף הם יצדיקו את הדין, כי שבירתם תקנתם.

נמלה אומרת

נְמִלָּה אֹמֶרֶת: לֵךְ אֶל נְמִלָּה עֲצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וְחַכְמָם (משלי ו ו). נִתֵּן לָחֶם לְכָל-בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ (תהילים קלו כה).

לך אל הנמלה עצל, ראה דרכיה וחכם, אשר אין לה קצין שוטר ומושל, והיא עובדת בחריצות גדולה, תכין בקיץ לחמה אגרה בקציר מאכלה, ויחד עם זה אינה גוזלת, ולמדנו גזל מנמלה, ואף אתה היה חרוץ, ואל תאמר שד' יעשה מלאכתך, אלא דרך חריצותך ועמלך, ד' נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו, וגם אל תאמר אם הדבר תלוי בי, אגזול, חלילה, וד' ישלח ברכתו על עמלך, למען יברכך ד' אלוהיך בכל מעשה ידך אשר תעשה, יכול יושב בטל, תלמוד לומר בכל מעשה ידך אשר תעשה.

עכבר אומר

עֲכָבֵר אֹמֵר: וְאַתָּה צְדִיק עַל כָּל הַבָּא עָלַי כִּי אֶמֶת עָשִׂיתָ וְאֲנִי הִרְשָׁעֵתִי (עי' נחמיה ט לג).

העכברים מכלים את הכל, מפוררים כל דבר בין שהוא מזון, בין שאינו מזון, והינם בעלי כוח הישרדות אדיר, כך שהם מתרבים למיליונים ולמיליארדים, והפלישתים כל כך התרשמו מהם, עד שעשו לעצמם אלילים בצורת עכבר. העכברים הרשעים, שחברתיותם לקרוא אחד לשני, היא להרע ולהרוס. ולבסוף כל הרשעים יודו שהינם רשעים, וזה ראשית התיקון להודות באשמה ולהצדיק את הדין האלוהי.

חולדה אומרת

חֹלְדָה אֹמֶרֶת: כָּל הַנְּשָׁמָה תְהַלֵּל יְיָ הַלְלוּיָהּ (תהלים קנו ו).

החולדה אינה חמושה בעוז וכשרון, היא ברייה שפלה שמתחבאת בנחילים באדמה, לכן נקראת על שם החלד, האדמה. ובכל זאת, היא בריה של בורא העולמים, ויש לה נשמה זעירה, שמהללת יי', קל וחומר אתם בני אדם, האזינו כל יושבי חלד, וגם אם אינכם חשובים בעיניכם, הרי יש לכם נשמה חשובה ממרומים, ועליה הללו יה כל זמן כל רגע.

כלבים אומרים

כָּלְבִים אֹמְרִים: בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה נִבְרָכָה לְפָנֶי ד' עֲשֵׂנוּ (תהלים צה ו).

הכלב הוא יצור טמא ופחות, ולא יבוא מחיר כלב לבית ד', ופני הדור החצופים הם כפני הכלב, ובכל זאת גם הוא שייך לריבונו של עולם, ויש בו נקודה טובה שהוא נאמן לבעליו, ומוסר נפשו בכל ליבו, לכן נקרא כלב, כי הוא כָּלֵב, הוא נאמן ללא גבול, משתחוה וכורע לאדונו. אף אנו צריכים לרומם ולזכך ולטהר את הנפש הבהמית ואת הנפש החייתית שבנו, אל עבודת ד'. בואו נשתחוה ונכרעה לפני ד' עושנו, הצילה מחרב נפשי, מכלב יחידתי, להיות ככלב שמכיר את קונו והמטיב, מחזיק לו טובה בכל יכולתו ונכנע לו תמיד.

רבי ישעיה

רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא התענה חמש [נ"א - שמונה] ושמונים תעניות. אמר, כלבים שכתוב בהם "והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה" (ישעיה נו יא), יזכו לומר שיכה. ענה לו מלאך מן השמים ואמר לו, ישעיה, עד מתי אתה מתענה על זה הדבר, שבעה היא מלפני המקום ברוך הוא, מיום שגלה סודו לחבוק הנביא לא גלה דבר זה לשום ברנה בעולם. אלא בשביל שתלמידו של אדם גדול אתה, שתחוני מן השמים להזדקק אליך להגיד לך במה זכו כלבים לומר שיכה. לפי שכתוב בהם "ולכל בני ישראל לא יחנך כלב לשנו" (שמות יא ז), ולא עוד אלא שזכו לעבד מצואתם עורות שכותבין בהם תפלין ומזוזות וספרי תורה. על כן זכו לומר שיכה. ולענין השאלה ששאלת חזור לאחורין ואל תוסיף בדבר הזה עוד, כמו שכתוב "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו" (משלי כא כג). ברוך ד' לעולם אמן ואמן: ברוך ד' מציון שוכן ירושלים הללויה: ברוך ד' אלהים אלהי ישראל עשה נפלאות לבדו: וברוך שם כבודו לעולם וימלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן.

על חטא בברית המעור והצניעות יש לצום 84 תעניות, ועל חטא ברית הלשון אחד נוסף, ועל אף שאין איסור להוציא דיבה על כלבים, מכל מקום לקדוש עליון כמו רבי ישעיה תלמידו של רבי חנינא בן דוסא, גם זה לחסרון ייחשב, שהרי גם הכלבים, על אף היותם בריות שפלות, גם מהן יוצא קילוסו של מקום.

זהו הסוד שגילה ריבונו של עולם לחבוק הנביא, בראשית ילקוט שמעוני על חבוק, שמתוך ביתו של פרעה יצא משה רבנו, ומתוך אדום יצא עובדיה הנביא שהיה גר צדק. הרי מהרע יוצא טוב, מן המר יוצא מתוק, מן החושך יוצא אור.

וחבוק עצמו נולד מן הצרה, שאמו השונמית היתה עקרה עד שברכה אלישע הנביא, על כן נקרא חבוק, מלשון שני חיבוקים, חיבוק של אמו, ולמועד הזה את חובקת בן (מלכים ב ד טז), וחיבוק של הנביא, וישם פיו על פיו (שם ד לד. זוהר ח"א ז ב).

והוא חבוק הנביא שצר צורה ועמד בתוכה ואמר: ריבונו של עולם איני זז מכאן עד שתודיעני למה צדיקים נשרפים על התורה (מדרש שוחר טוב צ ז), ולמה אתה נותן ארץ אפיים לרשעים בעולם הזה (שם עז א), אלא אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא (דברים לב ד).

כך גם מן הכלבים יוצאת שירה, כי לכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו (שמות יא י) כדי שלא ייאחזו בפחד אימים בחצות הלילה, אלא שתקו, ובזכות ששתקו כאשר היו חייבים לשתוק, זכו לשירה. וכל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע, ראוי להשליכו לכלבים (פסחים קיח א), שנאמר לכלב תשליכון אותו (שמות כב ל). אבל הכלבים שתקו, ולהם נאוה תהילה.

ולא עוד, אלא שמצאתם זכו שיעבדו עורות לתפילין מזוזות וספרי תורה, ומן הרע יוצא טוב, מן הפסולת יוצאת קדושה עליונה, מכלבין חציפין יוצא אור עליון, מחוזק הקליפה יוצא חוזק הקדושה.

הרי כלבים חציפין, חוצפא בעקבתא דמשיחא, וכלבים עזי נפש, ושלושה עזין הן, ישראל באומות, כלב בחיות (ביצה כה ב). ומפני מה ניתנה תורה לישראל, מפני שהן עזין, מימינו אש דת למו, ראויין הללו שתנתן להם דת אש (שם). חוצפא דעקבתא דמשיחא, פני הדור כפני הכלב, תיהפך לקדושה גדולה, מהדור שהוא רע מבחון וטוב מבפנים (סוף איגרת תקנה, אגרות הראיה), סוד המשיח שיודע להפוך מריר למתיקו וחשוכא לנהורא (הקדמת ספר הזוהר).

חזור לאחורין ואל תוסיף בדבר הזה עוד, כי סוד גדול הוא, בא חבקוק והעמידן על אחת, וצדיק באמונתו יחיה (חבקוק ב ד. מכות כד א). "אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" (דברים לב ד).

וכל ההוויה אומרת שירה, ובמרכז ההוויה ישראל אומרים שירה, וחיה אחת עומדת באמצע הרקיע ישראל שמה, ואומרת ברכו את ד' המבורך, וכל גדודי מעלה עונים אחריו ברוך ד' המבורך לעולם ועד (מדרש כונן). ישראל, שיר אל.

”יש שהוא שר שירת נפשו, ובנפשו הוא מוצא את הכל, את מלא הסיפוק הרוחני במילואו.

יש שהוא שר שירת האומה, יוצא הוא מתוך המעגל של נפשו הפרטית, שאינו מוצא אותה מרוחבת כראוי, ולא מיושבת ישוב אידיאלי, שואף למרומי עז, והוא מתדבק באהבה עדינה עם כללותה של כנסת ישראל, ועמה הוא שר את שירה, מצר בצרותיה, ומשתעשע בתקותיה, הוגה דעות עליונות וטהורות על עברה ועל עתידה, וחוקר באהבה ובחכמת לב את תוכן רוחה הפנימי.

יש אשר עוד תתרחב נפשו עד שיוצא ומתפשט מעל גבול ישראל, לשיר את שירת האדם, רוחו הולך ומתרחב בגאון כללות האדם והוד צלמו, שואף אל תעודתו הכללית ומצפה להשתלמותו העליונה, וממקור חיים זה הוא שואב את כללות הגיונותיו ומחקריו, שאיפותיו וחזיונותיו.

יש אשר עוד מזה למעלה ברוחב יתנשא, עד שמתאחד עם כל היקום כולו, עם כל הבריות, ועם כל העולמים, ועם כולם אומר שירה, זה הוא העוסק בפרק שירה בכל יום שמובטח לו שהוא בן עולם הבא.

יש אשר עולה עם כל השירים הללו ביחד באגודה אחת, וכולם נותנים את קולותיהם, כולם יחד מנעימים את זמריהם, וזה לתוך זה נותן לשד וחיים, קול ששון וקול שמחה, קול צהלה וקול רנה, קול חדוה וקול קדושה.

שירת הנפש, שירת האומה, שירת האדם, שירת העולם, כולן יחד מתמזגות בקרבן בכל עת ובכל שעה.

והתמימות הזאת במילואה עולה היא להיות שירת קודש, שירת אל, שירת ישראל, בעוצם עזה ותפארתה, בעוצם אמתה וגדלה, ישראל שיר אל, שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע, שיר השירים אשר לשלמה, למלך שהשלום שלו” (אורות הקודש ב, עמ' תמד).

